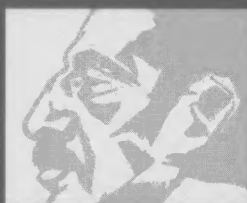

BOI-1998

Jaarverslag 1998

BOEKMAN*stichting*

Studiecentrum voor kunst, cultuur en beleid

Study centre for arts, culture and related policy

De Boekmanstichting verzamelt en verspreidt kennis en informatie over kunst en cultuur in beleid en praktijk. Het werkterrein omvat het kunst- en cultuurbeleid van de overheden, particuliere financiering van kunst, de sociaal-economische en juridische aspecten van de kunsten en het kunstenaarsberoep, marketing en sponsoring, culturele organisaties en manifestaties, kunst in relatie tot (nieuwe) media, cultuurbehoud, kunsteducatie, amateurkunst en kunstvakonderwijs.

De Boekmanstichting is opgericht in 1963. Zij is genoemd naar de Amsterdamse wethouder van onderwijs en kunstzaken, Emanuel Boekman (1889-1940).

De Boekmanstichting

- beheert een bibliotheek
- verzorgt actuele informatie en documentatie
- heeft een kleine wetenschappelijke staf die literatuuronderzoek verricht
- initieert, coördineert en organiseert debatten, *expertmeetings* en congressen
- beheert de Boekmanleerstoel voor kunstsociologisch onderzoek aan de Universiteit van Amsterdam
- looft jaarlijks een scriptieprijs uit
- beheert een database met nationaal en internationaal lopend kunst- en cultuuronderzoek. *Cultural Research In Europe (CRIE)* is toegankelijk via de website
- is redacteur van de serie *Rechtwijzers*
- is uitgever van monografieën, de *Aanwinstendisk* van de bibliotheek, een database met Nederlandse kunst- en cultuurprijzen én het *Boekmancahier*

Jaarverslag 1998

Jaarverslag 1998

Boekmanstichting

Amsterdam, 1999

Boekmanstichting, Herengracht 415, 1017 BP Amsterdam

tekstverwerking Marianne Barnier-Spee, Elly Harms-Andrea, Mies van Splunter

correctie Pieter Conijn

vertaling Shaffer's English, Amsterdam

ontwerp omslag en lay-out Hannie Pijnappels, Amsterdam

verzorging binnenwerk George de Bruin

druk Krips, Meppel

Inhoud

7	<i>Voorwoord</i>
9	<i>Bestuur, personeel en financiën</i>
9	Bestuur
11	Personeel
12	Financiën
14	<i>Bibliotheek</i>
14	Collectie en aanwinsten
14	Gebruikers
14	Catalogus
14	Thesaurus cultuurbeleid
16	<i>Boekmancahier</i>
16	Rubrieken
17	Verschenen en verdwenen
17	Medewerkers
19	<i>Publicaties</i>
19	Privatization and culture
20	Subsidiëring van film, podiumkunsten en monumenten
21	Kunstprijzen in Nederland
22	<i>Debatten, conferenties, expertmeetings</i>
22	Boekmandebat XI
22	Museumarchitectuur als spiegel van de samenleving
23	Cultuurtoerisme
24	De stand van zaken in de Nederlandse kunstkritiek
26	<i>Boekmanleerstoel Kunstsociologie</i>
27	<i>Boekman-Trouw Scriptieprijs</i>
29	<i>Overige activiteiten</i>
29	De sociaal-economische positie van musici in de jazz en geïmproviseerde muziek
30	<i>Promotie</i>
31	<i>Automatisering</i>

32	<i>Internationale contacten</i>
32	Circle
32	Resources for Cultural Policy in Europe Recap
33	Cultural Research In Europe CRIE
33	Internationale functies
35	<i>Boekmanstudies</i>
35	Kunstmarketing
35	Vernielde beelden
36	Nieuwe Nederlanders en musea
36	Visies op beleid en markt
37	Culturele economie in Nederland en Vlaanderen
38	Kunst en handicap
38	Galleries in Nederland
40	<i>Publicaties medewerkers Boekmanstichting</i>
42	<i>Stage-, onderzoeks- en scriptiebegeleiding</i>
43	<i>Overige activiteiten medewerkers</i>
45	<i>Publicaties Boekmanstichting en stichting Boekmanstudies 1989-1998</i>

Extracts from the Annual Report 1998

59	<i>Board and personnel</i>
62	<i>The Library</i>
63	<i>The Boekmancahier</i>
66	<i>Cultural tourism</i>
67	<i>Privatization and Culture</i>
69	<i>International contacts</i>
71	<i>Publications — a selection</i>

Voorwoord

Kennis versus ideologie

Het kunstbeleid wordt gevoed met meningen en feiten. De traditionele ideologische overtuigingen binnen de cultuursector zijn bekend: de commerciële markt reguleert kunstproducten beter dan de overheidsbureaucratie; hoge cultuur is beter dan volksvermaak; regionale kunst is anders dan die van de Randstad; migranten moeten 'cultureel inburgeren' of juist niet, enzovoort. Dergelijke kunstpolitieke strijdpunten keren in de overheidsregie terug als nevengechikte beleidsdoelstellingen: hogere kwaliteit, meer ruimte voor amateurs, mooiere nationale collecties, meer decentralisatie, een deskundiger beoordeling, meer culturele integratie en meer participatie.

Ideologische geschillen kunnen worden getemperd met feitenkennis. Maar ze verdwijnen niet. Terwijl het Sociaal Cultureel Planbureau verklaart dat mensen in de loop der tijden steeds minder lezen weet het bureau van de Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek dat mensen steeds meer boeken zijn gaan kopen. Dergelijke tegenstrijdige benaderingen en resultaten is voer voor ideologen. Ze kunnen gegevens selecteren die illustreren dat het marktmechanisme zijn werk in het boekenvak goed doet. Of ze kunnen op basis van een andere selectie pleiten voor een rijksaankoopsubsidieregeling belletterie — analoog aan de aankoopregeling beeldende kunst. (Waarbij overigens nooit is vastgesteld of de kopers wel genoeg naar hun schilderij kijken.) Of ze kunnen aan de hand van hun interpretaties aandringen op grootscheepse leesprogramma's in het onderwijs — waarvan de resultaten niet zijn te voorspellen. Hoe nuttig het verzamelen van kennis ook is, met betrekking tot de beleidsvoering moet worden onderkend dat dat slechts ten dele tot eenduidige oplossingen leidt. Want wie kan de feiten interpreteren zonder daarbij zijn eigen ideologische opvattingen te laten meespelen? Geen toneelspeler, geen onderzoeker en geen staatssecretaris.

Kennis en ideologie als achtergronden van het kunstbeleid zijn nooit makkelijk te scheiden. Dat is geen ramp als persoonlijke meningen, interpretaties en ideologische oriëntaties niet tot onwrikbare dogma's verstarren. Er moet ruimte zijn voor confrontatie met andere overtuigingen, andere meningen en andere interpretaties van de beschikbare kennis. Dat betekent ook aandacht voor individueel getinte ervaringen, voor culturele egodocumenten. De Boekmanstichting heeft ze door de jaren heen verzameld en waakt nu over een collectie rijk geschakeerde meningen, ervaringsfeiten, intellectuele *trouvailles*, losse gedachten en *second opinions*. Een inspirerende verzameling die net zo hard groeit als die van de 'objectieve', wetenschappelijke kennis. Dankzij een nieuw bibliotheekstelsel zijn ze in de loop van dit jaar op te sporen via het Internet. Onmisbaar materiaal voor de toneelspeler, de onderzoeker en de staatssecretaris.

Cas Smithuijsen, directeur

Bestuur, personeel en financiën

Bestuur

Huisvesting

Aan het langjarig huurcontract voor het pand Herengracht 415 kwam in 1998 een einde. De Boekmanstichting huurde haar accommodatie sinds 1978 van de St. Willebrordusstichting te Den Haag. Deze stichting besloot in de loop van 1998 een groot gedeelte van haar onroerende goederen in Amsterdam te verkopen. In dat kader werd de Boekmanstichting de huur opgezegd. In korte tijd moest worden beslist of dit automatisch zou moeten leiden tot verhuizing of dat continuering van de bedrijfsvoering aan de Herengracht 415 de voorkeur verdiende. In dat laatste geval zou het bestuur moeten proberen het pand zelf te kopen. Omdat de stichting al enige tijd met ruimtegebrek had te kampen werd verhuizing ook serieus overwogen. Maar praktische, bedrijfsmatige en zeker ook financiële overwegingen leidden er toch toe voor de optie van koop te kiezen. Medio november bracht de Boekmanstichting met toestemming van het ministerie van OCenW een voor de eigenaar acceptabel bod uit, waarna het pand Herengracht 415 op 16 december in het bezit van de Boekmanstichting kwam. Het bestuur besloot een commissie van directie en medewerkers te belasten met een plan voor intensiever gebruik van de beschikbare ruimte. Daarbij dienden niet alleen de recente verworvenheden van automatisering en kantoorinnovatie in acht te worden genomen, maar ook het feit dat het pand was voorgedragen voor de rijkslijst van beschermde monumenten.

Cultuurverkenning 2030

Diverse malen werd in het bestuur gesproken over plannen inzake een Cultuurverkenning tot 2030. Op verzoek van Kunsten '92 bereidde de directeur, onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur, een notitie voor waarin een overzicht werd gegeven van voor de cultuursector relevante ontwikkelingen op middellange termijn. De notitie deed de aanbeveling drie deskundigen te laten schrijven over het overheidsbeleid, de financiering en de structuur van het cultuurbestel. Met Kunsten '92, dat over financiële middelen beschikte om de beoogde schrijfp opdrachten te kunnen betalen, kon echter niet tot overeenstemming worden gekomen. Een voorstel om contact te zoeken met het Sociaal en Cultureel Planbureau leek de kans op continuering van het project te vergroten.

Op verzoek van medewerkers van de Rijksuniversiteit Groningen werd het oorspronkelijke voorstel uitgewerkt en tot een artikel omgewerkt. Dat artikel, geschreven door Cas Smithuijsen en getiteld 'De regie van het onvoorspelbare. Kunstbestel en -beleid 1945-2030' verscheen in de bundel *State of the art: 15 jaar denken over kunst en kunstbeleid* bij uitgeverij Passage.

Documentatiecentrum Europees cultuurbeleid

In het voorjaar werd binnen de gelederen van de de Boekmanstichting een eerste plan voor een Europees documentatiecentrum voor cultuurbeleid besproken. Met dat

centrum, waarin een aantal activiteiten van documenterende, wetenschappelijke en bibliothecaire aard zou kunnen worden samengebracht, konden twee doelstellingen worden gerealiseerd. Ten eerste zou een bescheiden aantal belangrijke titels op het terrein van Europees cultuurbeleid binnen de bibliotheek een herkenbare plek kunnen krijgen. Dit werd van belang geacht gelet op de toenemende vraag naar informatie op dit gebied vanuit binnen- en buitenland. Ten tweede zou vanuit de Boekmanstichting een netwerk van vaste partner-documentatiecentra worden aangestuurd. De catalogi van deze partners, waarmee een 'virtuele bibliotheek' zou kunnen worden samengesteld, zou op Internet raadpleegbaar moeten kunnen zijn. Een voorlopige belangstelling voor een dergelijke werkwijze werd al geconstateerd bij zusterorganisaties in Wenen en Turijn. Afgesproken werd dat in de loop van 1999 de levensvatbaarheid van het plan voor een Europees documentatiecentrum voor cultuurbeleid door het bestuur wordt vastgesteld en ook of het project wordt opgenomen in het beleidsplan voor de periode 2001-2005. Later in 1998 opdoemende mogelijkheden om mede met behulp van een doelsubsidie van het ministerie van OCenW een thesaurus voor cultuurbeleid op te zetten — te gebruiken in Nederland, maar ook in andere Europese landen — hebben de slaagkans van het plan verder doen toenemen.

Bestuurssamenstelling

In het voorjaar beëindigde Frieda van Diepen haar functie van gedeputeerde Cultuur in de provincie Noord-Holland. Zij liet het bestuur weten dit vertrek te koppelen aan de beëindiging van diverse bestuurslidmaatschappen. Het bestuur respecteerde haar beslissing en startte in overleg met het Interprovinciaal Overleg de procedure voor de opvolging. In de loop van het jaar werd Marga Kool, gedeputeerde Cultuur in de provincie Drenthe bereid gevonden mevrouw Van Diepen op te volgen.

Door het verstrijken van de bestuurstermijn van zes jaar kwam eind 1998 ook een einde aan het bestuurslidmaatschap van Cees Brekelmans. Brekelmans was in 1993 in het bestuur gekomen in overleg met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten — hij was destijds wethouder Cultuur in Deventer. Hij werd toen tevens lid van het dagelijks bestuur. Brekelmans heeft op uiteenlopende wijzen bijgedragen aan het werk van de Boekmanstichting. Een belangrijke 'officiële daad' van Brekelmans in 1998 was de verwoording van zijn visie op het verschijnsel kunstvernieling. Hij deed dat tijdens een toespraak als bestuurslid tijdens de presentatie van *Vernielde beelden: controversen over kunst in de openbare ruimte*, geschreven door de winnaar van de *Boekman-Trouw Scriptieprijs 1996*, Christian van 't Hof. Tegen het einde van het jaar was al wel een opvolger voor Brekelmans gevonden, maar die kon om procedurele redenen niet voor de jaarwisseling worden benoemd.

Het bestuur vergaderde in 1998 vijf maal, afwisselend als algemeen of als dagelijks bestuur. In juni en november was er regulier overleg tussen het ministerie van OCenW en het dagelijks bestuur.

Op 31 december 1998 was het bestuur als volgt samengesteld:

Dagelijks bestuur

dr.ir. Th. Quené, *voorzitter*;

drs. C. Brekelmans, *vice-voorzitter, op voordracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten*;

mevrouw dr. E. van Eijck van Heslinga, *penningmeester, op voordracht van de Nederlandse Museumvereniging*.

Algemeen bestuur

drs. S. Sakko, *op voordracht van de Stichting Nationaal Contact Monumenten*;

mevrouw M. Kool, *op voordracht van het Interprovinciaal Overleg*;

drs. F. Diepenbrock, *op voordracht van de FNV, sectie Kunst, Informatie en Media*;

drs. J. Verduyn Lunel, *op voordracht van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen*;

mr.drs. A. Nicolai, *op voordracht van de Raad voor Cultuur*;

prof.dr. P.B. Boorsma, *op voordracht van de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten*.

Personeel

In 1998 werden de nieuwe functieprofielen voor alle medewerkers van de stichting van kracht. Na een periode van voorbereiding in de medewerkersstaf en met behulp van het externe adviesbureau Drs. L. van der Veer BV te Haarlem werden de nieuwe profielen met de bijbehorende salarisindicaties op 18 maart 1998 vastgesteld door het dagelijks bestuur.

De constante toevloed van werk op verschillende fronten noopte tot het besluit twee extra werkkrachten aan te trekken voor de resterende duur van de 'cultuurnotaperiode', die afloopt op 31 december 2000. Bij de bibliotheek werd Mirjam Vogel voor 50 procent van de normale werktijd aangesteld. Ten behoeve van internationale projecten werd de 'kleine staf' van wetenschappelijk medewerkers versterkt met Cathy Brickwood, voor 40 procent van de normale werkdag. Tenslotte werd besloten bibliotheekmedewerker André Nuchelmans voor één dag in de week vrij te stellen voor applicatiebeheer. Hij werd daarmee verantwoordelijk voor het operationeel houden van het nieuwe automatiseringsprogramma van de bibliotheek, Adlib, en voor het verrichten van voorkomend automatiseringswerk bij afwezigheid van de systeembeheerder George de Bruin. De werkdag van bibliotheekmedewerker Jack van der Leden is van 100 procent naar 80 procent gegaan. Oppasperiodes noopten secretariaatsmedewerker Marianne Barnier-Spee een dag minder te gaan werken. Elly Harms-Andrea bleef bereid van 40 naar 60 procent te gaan.

In de zomer deelde Linus Hesselink mee dat hij als hoofdredacteur van het *Advocatenblad* een werkkring had aanvaard bij de Sdu Uitgevers. Hesselink was tijdens zijn dienstverband bij de Boekmanstichting onder meer verantwoordelijk voor de door de Boekmanstichting samengestelde en geredigeerde reeks 'rechtwijzers', gepubliceerd bij Sdu Uitgevers. Daarnaast was hij redacteur van het *Boekmancahier* en adviseerde hij de stichting over tal van juridische procedures. Besloten werd de vacature niet direct te bezetten met een nieuwe medewerker. Vooral nog werd gekozen voor een herschikking van taken waarbij medewerkers van de kleine staf en de bibliotheekstaf waren betrokken. Intensivering van de *contracting out*-formule met betrekking van eindredactioneel werk voorzag daarnaast in een oplossing voor de permanente werkdruk bij het *Boekmancahier*. Op grond van gunstige ervaringen werden de contacten met het bedrijf *Word Watchers* (correctie en redactie) uitgebreid.

Eind november ging Niki van der Wielen met zwangerschapsverlof. Van Jan Vaessen, de bekleder van de bijzondere leerstoel kunstsociologie vanwege de Boekmanstichting aan de Universiteit van Amsterdam, werd officieel afscheid genomen tijdens de studiedag over museumarchitectuur die de Boekmanstichting samen met het Nederlands Architectuurinstituut organiseerde op 6 november in Rotterdam. Renée Steenbergen nam op 1 september afscheid van de Boekmanstichting. Elders gaat zij voort met het afronden van haar onderzoeksproject over kunstverzamelaars in Nederland, gesponsord door de stichting Artimo. Het onderzoek zal te zijner tijd leiden tot een promotie bij prof.dr. B. Kempers, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam.

De personele bezetting was per 31 december 1998 als volgt:

directeur: drs. C. Smithuijsen (100 procent);
staf: mevrouw C. Brickwood MA (40 procent), drs. H. van Dulken (80 procent), mevrouw drs. T. Gubbels (60 procent), mevrouw I. van Hamersveld (80 procent), mevrouw drs. A. van Hemel (80 procent), mevrouw drs. S. Hoogervorst (100 procent), mevrouw drs. N. van der Wielen (100 procent);
bibliotheek: mevrouw J. Dekker-Retel (40 procent), drs. J. van der Leden (80 procent), mevrouw M. Lindhout (70 procent), drs. A. Nuchelmans (70 procent), mevrouw M. Vogel (50 procent);
systeembeheer: G. de Bruin (80 procent), drs. A. Nuchelmans (20 procent);
secretariaat: mevrouw M. Barnier-Spee (40 procent), mevrouw E. Harms-Andrea (60 procent), mevrouw M. van Splunter (100 procent).

Financiën

De financiële administratie werd verzorgd door de Stichting Centrale Administratie Welzijnszorg, regionaal kantoor Amsterdam. Ten gevolge van ziekte was mevrouw

I. Linnekamp in de tweede helft van 1998 langdurig afwezig. Haar werk werd overgenomen door Th. Krets. R. de Vlaming van Registeraccountants Berk controleerde de stukken, terwijl E. Kraan r.a. als accountant optrad.

Bibliotheek

Collectie en aanwinsten

Op 31 december 1998 bezat de bibliotheek 25.097 boekbanden en 47.798 titels. Het aantal tijdschriftbanden bedroeg 1.064. De vier afleveringen van de *Aanwinstendisk* bevatten in totaal 2.321 geannoteerde aanwinsten. Het aantal abonnees op de *Aanwinstendisk* bleef stabiel. In december 1998 waren er 218 abonnees. De aanwinsten waren in 1998 ook via onze website op internet te raadplegen. Dit bestand werd in de loop van 1998 steeds vaker bekeken.

Gebruikers

In 1998 werden 5.086 publicaties uitgeleend aan 1.543 externe leners. Het totaal aantal uitleningen, inclusief die aan de medewerkers van de Boekmanstichting zelf, bedroeg 5.557 publicaties. Om een betere indruk te krijgen van het gebruik dat van de bibliotheek wordt gemaakt, is sinds juli 1998 het aantal bezoekers twee keer per dag gepeild. Voor een gedeelte overlapt deze telling het aantal leners. Gedurende dat halfjaar werkten circa 544 personen langere tijd in de bibliotheek. Deze bezoekers raadpleegden in totaal naar schatting 427 tijdschriftbanden, 660 boeken en 445 mapjes.

Om een beter beeld te krijgen van het gebruik van de bibliotheek worden per 1999 alle bezoekers geteld.

Catalogus

In 1998 heeft de al eerder aangekondigde overstap naar nieuwe software plaatsgevonden. Het bestand is in z'n geheel geconverteerd naar het bibliotheekprogramma Adlib. Conversie van omvangrijke bestanden draagt altijd risico's in zich. We kunnen gelukkig constateren dat de conversie in grote lijnen goed is gelukt. Er valt nog veel werk te verrichten aan de harmonisatie van de diverse autorisatielijsten en de uitbreiding van de thesaurus, werk dat stukje bij beetje zal worden aangepakt. De zoekmogelijkheden van Adlib zijn, tot tevredenheid van de gebruikers, ruimer dan in het oude systeem, en het op Windows geënte zoekstelsel spreekt ook meer voor zichzelf. De bibliotheekmedewerkers zijn door middel van specifieke cursussen bijgeschoold in het gebruik en de toepassingen van Adlib.

Thesaurus cultuurbeleid

De Raad voor Cultuur en de Rotterdamse Kunststichting drongen er bij de Boekmanstichting op aan het initiatief te nemen voor de samenstelling van een nieuwe thesaurus cultuurbeleid. Ook in het buitenland bleek voor zo'n thesaurus belangstelling — men werkt daar vaak met verouderde, te weinig specifieke, of nog niet in elektronische versie beschikbare thesauri. Noëlle Vunderink, die eerder voor

OCenW aan een thesaurus had gewerkt, werd bereid gevonden de werkzaamheden te verrichten. Een doelssubsidie van het ministerie van OCenW maakte een en ander financieel mogelijk.

Boekmancahier

Het *Boekmancahier* is een Nederlands-Vlaams forum, met een internationale dimensie, voor kunst, onderzoek en beleid. Het kwartaaltijdschrift brengt wetenschap, openbaar bestuur en de verschillende culturele sectoren met elkaar in contact. In de tiende jaargang was de aandacht vooral gericht op culturele industrieën, populaire cultuur en cultureel erfgoed. Zo schreef Frank van Vree over de versimpeling van het verleden door film en televisie; hij werd uitvoerig van repliek gediend door Chris van Tol en Chris Vos (*Boekmancahier* 35 en 37). Rüdiger Wischenbart schetste de veranderingen in de Europese boekindustrie (*Boekmancahier* 35). De (povere) inkomsten van jazzmusici stonden centraal in het artikel van Anne-Marie Oostveen, de taak van de bijzonder hoogleraar popmuziek in dat van Stine Jensen (*Boekmancahier* 37 en 38). Over het cultureel erfgoed werd geschreven door Koen Brams en Dirk Pültau: zij namen het collectiebeleid van de Vlaamse musea voor hedendaagse kunst onder de loep. Jean Bourgeois en Ignace Bourgeois braken een lans voor het verdwijnende archeologische erfgoed in Vlaanderen, Wim Scholten riep collega-museumconsulenten in Europa op tot professionalisering en Hans van der Linde, tot slot, pleitte voor erfgoededucatie in het onderwijs (*Boekmancahier* 35, 36, 37 en 38).

Andere actuele onderwerpen, op nationaal en Europees niveau, ontbraken evenmin, zoals de salarissen van Nederlandse orkestmusici, het wereldcultuurdebat waarbij supranationale organisaties als Unesco en de Raad van Europa zich inspannen om kunst en cultuur op de politieke agenda's van de toekomst te plaatsen, dans in Vlaanderen, nieuwe media, cultuurparticipatie, het toneelbestel en het fenomeen Europese culturele hoofdstad, met adviezen voor Rotterdam en Brussel die respectievelijk in 2001 en 2004 de eer te beurt valt culturele hoofdstad van Europa te zijn.

Rubrieken

De hoofdartikelen en bijdragen in de rubriek 'Tegendraads' vonden weerklank in de rubrieken met boekbesprekingen, signalementen van interessante boeken en recent voltooide scripties, en congresverslagen. Zo werden publicaties over de Europese filmindustrie en het filmbeleid kritisch besproken en getoetst op hun wetenschappelijke waarde en kwam het boekenbedrijf uitvoerig aan de orde, evenals de populaire muziek. Daarnaast werd geschreven over techniekmusea, museumeducatie, het aankoopbeleid van het Rijksmuseum in de negentiende eeuw en het Nederlandse bodemarchief.

Als extra service aan de lezers zette Marike Lindhout, verbonden aan de bibliotheek van de Boekmanstichting, alle landenrapporten van de Raad van Europa op een rij. Op verzoek van de Raad evalueren de aangesloten landen hun nationale cultuurbeleid. Deze rapporten worden vervolgens beoordeeld door een Europese commissie van experts die hun eigen rapport samenstellen (*Boekmancahier* 35).

Verschenen en verdwenen

In de loop van de jaargang vonden verschillende wijzingen plaats, met name in de visuele verschijningsvorm. Om het *Boekmancahier* minder het aanzien van een boek te geven, is er meer 'lucht' ingebracht, onder meer gerealiseerd door de introductie van beeldmateriaal. Per nummer zijn zeven à acht afbeeldingen opgenomen, geen plaatjes bij praatjes, maar als zelfstandig beeldverhaal. Achtereenvolgens is gekozen voor videostills van de computerinstallatie *Ludwig* van Martijn Veldhoen (nummer 35), een historische impressie van dans in Nederland (nummer 36), Nederlandse coryfeeën uit de naoorlogse jazzscene (nummer 37) en een onderzoek naar de mogelijkheden en eigenschappen van textiel door modevormgeefster Hil Driessen (nummer 37). Ineke van Hamersveld verzorgde de beeldredactie.

Nieuw was ook de rubriek World Wide Web (*Boekmancahier* 37). Omdat Internet een onmisbare bron van informatie over de kunst- en culturele sector is, worden er in deze rubriek websites besproken die informatie verstrekken over beleidsmatig of kunstsociologisch onderzoek, een virtuele bibliotheek vormen dan wel verwijzen naar relevante literatuur of kunst- en culturele instellingen. De eerste aflevering bood een overzicht van relevante websites over populaire muziek: van jazz, rock en pop tot country, volks- en wereldmuziek. De besproken sites worden gedurende drie maanden tevens aangeboden als links op de website van de Boekmanstichting. Een andere wijziging betrof de beëindiging van de rubrieken 'Kroniek' met een selectie van actuele ontwikkelingen in beleid, onderzoek en het veld, en 'Onderzoek' met korte informatie over lopend onderzoek. Beide rubrieken zijn verhuisd naar de website van de Boekmanstichting, te vinden onder de respectievelijke ingangen Kroniek en Onderzoek, waar CRIE (Cultural Research In Europe) een plaats kreeg. De rubriek 'Onderwijs', tot slot, veranderde met ingang nummer 36 van naam en werd de rubriek 'Scripties'.

Medewerkers

Alle veranderingen in de vormgeving zijn verzorgd door Hannie Pijnappels en uitgevoerd door Arie den Dulk van bureau Tekstueel die verantwoordelijk is voor de opmaak van het blad. De kopij werd als vanouds gecorrigeerd door Pieter Conijn; de samenvattingen als voorheen in het Engels vertaald door Wendie Shaffer van Shaffer's English. Het *Boekmancahier* wordt gedrukt door Krips in Meppel. De redactie bestond in 1998 uit vijf interne en vier externe redactieleden, te weten de econometrist Mars Cramer, de sociologen Bart Hofstede en Hans Mommaas en de historica Iris Steen. Iris Steen, woonachtig in Vlaanderen, heeft als bijzondere opdracht de ontwikkelingen in de Vlaamse beleids-, onderzoeks- en kunst- en cultuurwereld op de voet te volgen en artikelen te werven. Namens de Boekmanstichting hadden zitting in de redactie Ineke van Hamersveld (hoofdredactie), Annemoon van Hemel en Linus Hesselink (eindredactie), Sanne Hoogervorst (boeken) en Niki van der Wielen. Redactiesecretaris was Mies van Splunter. Met

ingang van nummer 38 moest de redactie het stellen zonder Linus Hesselink: hij vond als eind- en hoofdredacteur een werkkring elders.

Jack van der Leden, Marike Lindhout en André Nuchelmans behoren eveneens tot de vaste medewerkers van het *Boekmancahier*: zij verzorgen de rubriek Signalementen. Jack van der Leden is bovendien verantwoordelijk voor de rubriek Scripties.

De redactieraad van het *Boekmancahier*, bestaande uit Els Baeten (Vlaams Theater Instituut), Ton Bevers (Erasmus Universiteit Rotterdam), Bram Kempers (Universiteit van Amsterdam), Carry van Lakerveld (Culture & Context), Jan Vaessen (Nederlands Openluchtmuseum en Universiteit van Amsterdam), onder voorzitterschap van Greetje van den Bergh (Onderwijsinspectie), heeft conform de eisen van het redactiestatuut zijn oordeel uitgebracht over de achtste jaargang (1997) aan het bestuur van de Boekmanstichting. In de loop van het jaar zijn Bram Kempers, Jan Vaessen en Greetje van den Bergh teruggetreden uit de redactieraad: hun zetels zullen in 1999 opnieuw worden vervuld.

Publicaties

Privatization and culture

Rick van der Ploeg, staatssecretaris van OCenW, nam op 17 december het eerste exemplaar in ontvangst van *Privatization and Culture: Experiences in the Arts, Heritage and Cultural Industries in Europe*. Wat hij bij die gelegenheid zei is in geredigeerde vorm gepubliceerd in *Boekmancahier* 39. Het boek bevat onder meer geredigeerde versies van de voordrachten die in juni 1997 in Amsterdam werden gehouden tijdens de door de Boekmanstichting in samenwerking met de Universiteit Twente en Circle (Cultural Information and Research Centres Liaison) georganiseerde conferentie getiteld *Privatization/Désétatisation and Culture: Limitations or Opportunities for cultural Development in Europe?*

De sprekers van het congres kregen ruim de tijd hun gesproken tekst om te werken tot een wetenschappelijk verantwoorde tekst, waarbij ze werden geholpen door een team van redacteurs, bestaande uit Peter Boorsma (hoogleraar openbare financiën Universiteit Twente), Annemoon van Hemel en Niki van der Wielen, beiden stafmedewerkers van de Boekmanstichting. Ook werden diverse auteurs aangezocht om velden die tijdens de conferentie onbelicht waren gebleven alsnog in beeld te brengen. Bij de zoektocht naar goede auteurs werd gebruik gemaakt van diverse netwerkorganisaties, waarvan Circle en de Association for Cultural Economics de belangrijkste waren. Om te kunnen voldoen aan een internationale kwaliteitsnorm waren er noodgedwongen ook afvallers: mensen die wel hadden bijgedragen aan de conferentie maar van wie geen tekst in het boek werd opgenomen. Aldus ontstond een compleet en wetenschappelijk verantwoord beeld van het geschetste probleem: in hoeverre heeft het proces van privatisering dat overal in Europa het sociaal-economisch leven na 1980 zo ingrijpend heeft veranderd ook invloed gehad op de culturele sector? Moet die invloed positief of negatief worden beoordeeld?

Het privatiseringsproces heeft zowel positief als negatief bijgedragen aan de ontwikkeling van de georganiseerde cultuur. Doordat meer partijen in het economische verkeer werden toegelaten kwam een einde aan het staatsmonopolie op de cultuurproductie — wat vooral in voormalige Sovjetstaten een omwenteling betekende. Tegelijk voltrok zich juist dáár ten gevolge van het wegvallen van staatssteun een proces van algehele commercialisering van de cultuur. Daardoor kwamen juist die kunstvormen die traditioneel op enigerlei wijze bij machte waren de nationale identiteit te representeren onder druk te staan. De veranderingen waren het meest ingrijpend op het terrein van de cultuurindustrie, de gedrukte media en de omroepen. Maar ook bij de podiumkunsten (met name de Italiaanse opera), de musea (een sector waarin Nederland met zijn beleid van verzelfstandiging een toonaangevende rol speelt) en het toneel zijn in het boek veranderingen in beeld gebracht die op zijn minst voor een gedeelte voortvloeien uit de sociaal-economische ontwikkelingen op macroniveau.

De belangrijkste kwaliteit van het boek is dat het een brug slaat tussen algemene theoretische kennis over privatiseringsprocessen en empirische kennis van het cultuurbestel. De Boekmanstichting heeft ruim kunnen profiteren van de expertise op het gebied van privatisering waarover de Universiteit Twente, in het bijzonder Peter Boorsma beschikt. Deze expertise is op overtuigende wijze gecombineerd met de ervaringen in de cultuurpraktijk, zoals die door uiteenlopende auteurs zijn opgetekend. Aldus is het debat over het cultuurdebat verrijkt met een extra theoretische dimensie, terwijl omgekeerd de theorie van privatiseringsprocessen is verrijkt met empirische verkenningen vanuit de cultuursector. Het feit dat Kluwer Academic Publishers zich garant heeft willen stellen voor de uitgave en distributie kan worden gezien als een bekroning van de werkwijze van de Boekmanstichting.

Subsidiëring van film, podiumkunsten en monumenten

Hans van Dulken verrichtte in 1998 literatuuronderzoek naar het subsidiestelsel in de kunstensector. Het onderzoek was in eerste aanzet bedoeld ter inhoudelijke ondersteuning van een ad-hocwerkgroep van de Raad voor Cultuur die een advies over de subsidiëring van de kunstensector voorbereidde. De werkgroep bestond onder meer uit: J. Jessurun (voorzitter), J. Franssen (burgemeester van Zwolle), A. van der Staay (directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau), Lieuwe Visser (uitvoerend kunstenaar), Berend Jan Langenberg (econoom en universitair docent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam), Peter Boorsma (hoogleraar openbare financiën aan de Universiteit Twente) en mevrouw S. de Leeuw (universitair docent filmkunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam).

Het onderzoek concentreerde zich in eerste instantie op de sectoren toneel en film. Op verzoek van de commissie werd het spectrum verbreed naar een meer sociologische optiek waarbij de aandacht werd gericht op de veranderingen in de taak van de overheid. Het bleek onder meer noodzakelijk om noties over subsidies in het algemeen bij de analyse te betrekken.

In mei 1998 kwam er een einde aan aan de werkelijkte tussen de Raad voor Cultuur en de Boekmanstichting. Belangrijkste oorzaak was het feit dat er geen perspectief bestond voor de financiering van het project. De Boekmanstichting continueerde het project op eigen kracht. In september 1998 werd besloten om, zoals bij de opzet in de bedoeling lag, het onderzoek uit te breiden met de sector monumentenzorg. Een en ander zal in het voorjaar van 1999 resulteren in een publicatie. De resultaten van het onderzoek zullen tijdens een congres over subsidiëring worden gepresenteerd.

Kunstprijzen in Nederland

In vervolg op de in opdracht van het Prins Bernhard Fonds uitgevoerde inventarisatie van Nederlandse kunst- en cultuurprijzen uit 1997, heeft mevrouw drs. Elsbeth van Orsouw in 1998 de database geactualiseerd. Vanuit de Boekmanstichting werd zij daarin bijgestaan door André Nuchelmans, die ook verantwoordelijk was voor de redactie.

Opgenomen zijn prijzen voor de verschillende kunstsectoren (literatuur, theater, beeldende kunst, fotografie, muziek, film, architectuur, kunst en cultuur), massamedia en cultuurbehoud (monumentenzorg, musea en bibliotheken). Per prijs is informatie verzameld over de naam; de sector waarbinnen deze wordt uitgereikt; een omschrijving, waarin opgenomen hoe vaak de prijs wordt uitgereikt, wie er voor in aanmerking komt en waaruit de prijs bestaat; de regio waarop de prijs betrekking heeft; naam, adres, telefoonnummer, faxnummer en e-mailadres van de verantwoordelijke instantie of persoon én het instellingsjaar van de prijs.

Tot 30 september 1998 zijn nieuwe prijzen en andere mutaties verwerkt. Vervolgens zijn de verzamelde gegevens ter verificatie gestuurd naar de verantwoordelijke instanties en personen. Hun werd de mogelijkheid geboden via het mutatieformulier een exemplaar van de geactualiseerde diskette te bestellen. Ongeveer 10 procent van de geadresseerden maakte hiervan gebruik.

De geactualiseerde versie verschijnt in het vroege voorjaar van 1999.

Debatten, conferenties, expertmeetings

Boekmandebat XI

Op donderdag 14 mei werd het boek gepresenteerd van Miranda Boorsma, *Marketing van theater en andere kunsten: vergroting van publieksdeelname in theorie en praktijk* (Amsterdam, Boekmanstudies, 1998). Ter gelegenheid daarvan organiseerde Sanne Hoogervorst, stafmedewerker van de Boekmanstichting in samenwerking met de auteur een debat over theatermarketing.

Aan de discussie werd deelgenomen door Carel Alons, destijds directeur van de Rotterdamse Schouwburg; Yvonne van Baarle, hoofd afdeling culturele zaken van de gemeente Haarlem; Florian Diepenbrock, zakelijk leider van de Nesttheaters; Ronald Klamer, zakelijk leider van Het Toneel Speelt; Lineke Kortekaas, hoofd pr en marketing van Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem, en Oscar Wibaut, hoofd programmering en marketing van de Koninklijke Schouwburg in Den Haag. Het forum werd voorgezeten door Michaël Zeeman. Circa honderd geïnteresseerden luisterden, een aantal leverde ook een kritische bijdrage aan de discussie.

De aanbevelingen uit het boek van Miranda Boorsma vormden de gespreksthema's. Zij stelde dat marketeers te weinig aandacht schenken aan incidentele bezoekers en aan het werven van nieuwe bezoekers. Zij bepleitte dat schouwburgen en gezelschappen gezamenlijk aan hun imago werken en dat theaters worden beoordeeld op hun cultuurpolitieke taak. Voorts stelde Boorsma dat de Raad voor Cultuur de gezelschappen niet uitdaagt om nieuwe publieksgroepen te bereiken en dat het hernemen van voorstellingen een absolute voorwaarde is om meer en nieuw publiek te trekken.

Museumarchitectuur als spiegel van de samenleving

Op 6 november 1998 werd, ter gelegenheid van het naderende afscheid van Jan Vaessen als bijzonder hoogleraar kunstsociologie, het symposium *Museumarchitectuur als spiegel van de samenleving* gehouden in het Nederlands Architectuurinstituut te Rotterdam. Onderwerp van het symposium was de maatschappelijke betekenis van museumarchitectuur. In de meeste West-Europese Landen, maar ook daarbuiten zijn de afgelopen decennia nieuwe musea gebouwd of bestaande musea substantieel verbouwd. Hoe is die hausse te verklaren en welke opvattingen over het instituut museum komen tot uitdrukking in al die nieuwe museumplannen? En, hoe wordt de bezoeker eigenlijk gezien, welke plaats wordt hem of haar toegekend binnen de gegeven museumarchitectuur?

Deze vragen werden voorgelegd aan een aantal gerenommeerde sociale wetenschappers. Zes Nederlandse sociologen bezochten nieuwe musea in Spanje (het Centro Galega in Santiago de Compostela en het Guggenheim Museum in Bilbao), Frankrijk (het Palais des Beaux Arts te Lille), Engeland (de Tate Gallery in Liverpool en Saint Yves), Duitsland (het Haus der Geschichte in Bonn) en Nederland (Nederlands Architectuurinstituut te Rotterdam). In een wetenschappelijk gefundeerd maar 'vrij' essay beantwoordden zij de vragen van de organisatoren. Was het

bezochte museum een tempel, een kerk, een warenhuis, een laboratorium, een pretpark of misschien een fabriek? Waar stond de architectuur voor en hoe verhiel deze zich tot de collectie en de tentoonstellingen? Christien Brinkgreve, Léon Deben, Godfried Engbersen, René Gabriels, Paul Schnabel en Nico Wilterdink presenteerden hun bevindingen op het symposium.

Daaraan voorafgaand poneerde Jan Vaessen een aantal prikkelende stellingen waarin de architectonische en esthetische legitimering van museumnieuwbouw werd afgezet tegen de sociaal-culturele legitimering: het gebouw, de spraakmakende architectuur is de primaire attractie, de inhoud, de collectie en de tentoonstellingen zijn secundair. Een ontwikkeling die hem zorgen baart zowel vanuit het perspectief van het museum-publiek als vanuit de exploitatie van musea en die kan leiden tot uitholling van de museale functies en herbestemming van de gebouwen waarin ze zijn gehuisvest. Na de voordrachten werd er onder leiding van Chris Dercon, directeur van Museum Boijmans Van Beuningen, in twee ronden gediscussieerd aan de hand van een aantal stellingen. Eerst kwamen de architecten aan bod, vervolgens reageerden museum-directeuren en sociologen. Aan het discussieforum namen deel: architect en typograaf Walter Nikkels, architectuurhistoricus Bernard Colenbrander, werkzaam bij het NAI en architect Kristiaan Borrett, verbonden aan de Universiteit van Gent. Het tweede forum werd gevormd door de museumdirecteuren Jan Vaessen van het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem en Dorothee Cannegieter van Rijksmuseum Twenthe in Enschede en de sociologen Léon Deben, stadssocioloog werkzaam bij de Universiteit van Amsterdam en Cas Smithuijsen, directeur van de Boekmanstichting. De organisatie van het symposium lag in handen van Truus Gubbels (Boekmanstichting), Jan Vaessen en Mariet Willinge (Nederlands Architectuurinstituut). Zij werden op voortvarende wijze terzijde gestaan door twee studenten cultuursociologie van de Universiteit van Amsterdam, Eva Kalis en Marieke Kuipers. De resultaten van het symposium worden in de herfst van 1999 gepubliceerd.

Cultuurtoerisme

Op 9 april vond in de Waag te Amsterdam een studiemiddag plaats over cultuurtoerisme. De dag was het resultaat van een initiatief van het ministerie van OCenW, directie Cultureel Erfgoed. Het benaderde de Boekmanstichting met het verzoek behulpzaam te zijn bij de inhoudelijke en organisatorische voorbereiding van de studiedag.

Op 9 april werden ideeën, knelpunten en wensen voor de toekomst besproken. Dit gebeurde aan de hand van twee cultuurtoeristische 'gevalsbeschrijvingen'. Mevrouw mr. F. van Diepen-Oost gaf een toelichting op de logistiek en de effecten van het project 'Westfriese Omringdijk', een verband van toeristische initiatieven in de kop van Noord-Holland dat onder regie van de provincie was ontstaan en dat resulteerde in een samenhangend programma van culturele activiteiten in het desbetreffende gebied. Jhr.dr. P.A.C. Beelaerts van Blokland presenteerde de opzet, de

doelstellingen en de resultaten van het project 'Provincie Utrecht: historisch hart van Nederland'. Dat project behelste onder meer het na elkaar programmeren van 'themajaren', waarin de door de provincie verspreide monumenten en andere culturele bezienswaardigheden onder de aandacht werden gebracht. Het belangrijkste doel is het versterken van de infrastructuur van het culturele toerisme in het desbetreffende gebied.

De gevalsbeschrijvingen werden van commentaar voorzien door drie coreferenten. Dr. Hans Mommaas, universitair hoofddocent aan de Katholieke Universiteit Brabant, bezag de presentaties in het licht van mogelijke beleidsdoelstellingen; dr. Gerard Rooijackers, wetenschappelijk medewerker van het Meertens Instituut, legde het accent op de veranderende wensen van de — ook in cultuur geïnteresseerde — toerist, en Stephen Hodes, verbonden aan het organisatie-adviesbureau *LA Group Leisure and Art Consulting*, plaatste de verschillende doelstellingen die in het toerisme en in het cultuurbeleid worden gehanteerd tegenover elkaar.

Na de inleidingen werden de ongeveer zestig aanwezigen verdeeld over een aantal groepen die diverse oplossingen formuleerden voor de geschetste problemen. Dat leverde een groslijst op van mogelijkheden om in beleidsmatige en praktische zin verbeteringen in het rendement van het cultuurtoerisme te realiseren. De studiemiddag werd afgesloten met een gemeenschappelijke maaltijd.

Het inhoudelijk voorbereidend comité bestond uit drs. Wim Bloemberg, drs. Riet de Leeuw en drs. Dick van der Neut van de Directie Cultuurbehoud van het ministerie van OCenW; Els van Eijck van Heslinga, plaatsvervangend directeur van het Nederlands Scheepvaartmuseum in Amsterdam en bestuurslid van de Boekmanstichting; Cas Smithuijsen, Niki van der Wielen en later ook Annemoon van Hemel, medewerkers van de Boekmanstichting. Na afloop van de studiedag besloot het voorbereidend comité om een tweede dag te organiseren tijdens welke buitenlandse experts zich over de projecten zouden uitlaten en daarnaast zou spreken over de ervaringen met cultuurtoerisme in hun eigen land. Deze bijeenkomst is gehouden op 25 februari 1999. In de loop van het jaar ging Annemoon van Hemel deel uitmaken van het voorbereidend comité. Zij kwam in de plaats van Niki van der Wielen, die zoals eerder opgemerkt tegen het einde van 1998 met zwangerschapsverlof ging.

De stand van zaken in de Nederlandse kunstkritiek

Op 13 november werd, mede op verzoek van het ministerie van OCenW, in de Voordrachtzaal van de Boekmanstichting een *expertmeeting* gehouden over de Nederlandse kunstkritiek. Vooraanstaande Nederlandse critici bogen zich over de vermeende crisis in de kunstkritiek. Ton Bevers hield een inleiding, *De chronische reflectie: kunstkritiek in Nederland en elders*, waarin hij de crisis diagnosticeerde: te weinig theoretische reflectie, gebrek aan draagvlak van het publiek en

onverstaanbaarheid. Hij poneerde dat die crisis er een van de beeldende kunst is. Bevers vergeleek het kritische zelfonderzoek van de Nederlandse kunstkritiek met die in het buitenland en kwam tot de conclusie dat de nationale situatie niet uniek is maar dat in andere landen (Duitsland, Frankrijk en de Verenigde Staten) de diagnose dezelfde is.

Mevrouw drs. Tineke Reijnders, kunstcritica en voorzitter van AICA Nederland (Association Internationale des Critiques d'Arts), reageerde op de voordracht van Bevers en benadrukte vooral de invloed van de veranderde verhoudingen tussen kunstenaars en critici en vroeg aandacht voor de benarde sociale en financiële positie van de criticus.

Aan de hand van een aantal stellingen werd onder leiding van Dominic van den Boogerd, kunstcriticus en directeur van De Ateliers te Amsterdam, onder andere gediscussieerd over de publieke rol van de kunstcriticus, de kunstkritiek als beroep of roeping en het gegeven dat de kunstcriticus afscheid lijkt te hebben genomen van zijn bemiddelende rol en zich óf aan de zijde van de kunstenaar óf aan de zijde van het publiek schaaft. De organisatie van de *expertmeeting* was in handen van mevrouw drs. Ingrid Commandeur en drs. Pieter Lighart van het ministerie van OCenW en Truus Gubbels, stafmedewerker van de Boekmanstichting.

In het voorjaar van 1999 zullen de inleidingen en een verslag van de discussie van deze *expertmeeting* worden gepubliceerd.

Boekmanleerstoel Kunstsociologie

Sinds september 1995 bekleedde de socioloog Jan Vaessen de bijzondere leerstoel Kunstsociologie die door de Boekmanstichting aan de Universiteit van Amsterdam is ingesteld. Vaessen promoveerde in 1986 bij prof.dr. A.C. Zijdeveld op het proefschrift *Musea in een museale cultuur: de problematische legitimering van het kunstmuseum*. Sinds 1989 is hij directeur van het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem en sinds 1996 is hij kroonlid van de Raad voor Cultuur in de Commissie Musea.

In 1998 verzorgde Vaessen, evenals de jaren daarvoor, de collegereeks 'beroeps-ervaring en kunstbeleid' voor de Vakgroep Culturele Studies van de Universiteit van Amsterdam. Scriptieschrijvers en onderzoekers consulteerden Jan Vaessen en ook begeleidde hij een aantal studenten bij hun afstuderen.

Per 1 januari 1999 nam Jan Vaessen officieel afscheid van zijn hoogleraarschap. Op 6 november 1998 werd dat afscheid gevierd met het symposium *Museumarchitectuur als spiegel van de samenleving* dat werd gehouden bij het Nederlands Architectuurinstituut te Rotterdam.

De Boekmanleerstoel wordt bestuurd door een curatorium, bestaande uit dr.ir. Theo Quené, voorzitter, prof.dr. Bram Kempers, prof.dr. Johan Goudsblom. Prof.dr. Pieter de Meijer legde in maart 1998 zijn lidmaatschap van het curatorium neer. In 1998 begeleidde Cas Smithuijsen de werkzaamheden van het curatorium.

Boekman-Trouw Scriptieprijs

De *Boekman-Trouw Scriptieprijs* bestaat uit twee onderdelen: een geldbedrag van f 2500,- en publicatie van (een deel van) de scriptie. Over de toekenning van de prijs beslist een onafhankelijke jury, die jaarlijks wordt benoemd door het bestuur van de Boekmanstichting.

Eind 1995 besloten het dagblad *Trouw* en de Boekmanstichting over te gaan tot de gezamenlijke uitreiking van een prijs voor de beste universitaire of hbo-scriptie over kunst en cultuur in hun maatschappelijke context. *Trouw* draagt door een oproep in haar kolommen substantieel bij in de werving van scripties en publiceert daags na de prijsuitreiking in de kunstbijlage een samenvatting van de winnende scriptie. De Boekmanstichting zorgt voor de jurering en de financiering van de prijs. De chef kunstredactie van *Trouw* maakt qualitate qua deel uit van de jury.

In 1997 werd de *Boekman-Trouw Scriptieprijs*, voor de eerste keer, uitgereikt aan cultuursocioloog Christian van 't Hof voor zijn afstudeerscriptie *Boze burgers en buitenkunst* uit 1996.

De jury van de *Boekman-Trouw Scriptieprijs 1997* bestond uit: prof.dr. Pim den Boer, hoogleraar Europese Cultuurgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, mevrouw dr. Annemieke Hoogenboom, docent kunstgeschiedenis aan de Universiteit Utrecht, mevrouw dr. Susanne Janssen, universitair docent bij de Vakgroep Kunst- en Cultuurwetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam, drs. Nico van Rossen, chef kunstredactie van het dagblad *Trouw*, prof.dr.ir. Gerard H. de Vries hoogleraar Wetenschapsfilosofie en Filosofie van de technologische cultuur aan de Universiteit van Amsterdam en dr. P. de Vries, docent Openbare Financiën aan de faculteit Bestuurskunde van de Universiteit Twente. Den Boer werd gekozen tot voorzitter; Truus Gubbels, stafmedewerker van de Boekmanstichting, nam het secretariaat voor haar rekening.

Voor de *Boekman-Trouw Scriptieprijs 1997* werden in totaal vierenveertig scripties ingezonden. De staf van de Boekmanstichting maakte een voorselectie van dertien scripties die aan de juryleden werden voorgelegd. Hun bevindingen werden schriftelijk aan het secretariaat meegedeeld. Na een uitgebreide discussie bleken vijf werkstukken voor een nadere bespreking in aanmerking te komen.

Na zorgvuldig overleg kwam de jury unaniem tot het oordeel dat de *Boekman-Trouw Scriptieprijs 1997* toekwam aan kunsthistoricus Rogier Schumacher, afgestudeerd aan de Universiteit Utrecht, voor zijn scriptie *De receptie van het postmodernisme in de Nederlandse kunstbeschuwing 1980-1995*. De juryleden waardeerden zijn analyse van de ontvangst van verschillende varianten van het postmodernisme in Nederland en apprecieerden de heldere schrijfstijl, de zorgvuldigheid en de intellectuele beheersing van een dergelijk gecompliceerd cultuurfilosofisch onderwerp. 'Het is een onmisbaar naslagwerk over het postmodernisme in Nederland. Dat kan van weinig

scripties gezegd worden,' aldus de voorzitter van de jury. De prijsuitreiking vond plaats op 28 mei 1998. Kunsthistorica en voorzitter van de Association Internationale des Critiques d'Arts (AICA) Nederland, drs. Tineke Reijnders, sprak de laureaat lovende woorden toe. *Trouw* besteedde in de kunstbijlage aandacht aan de scriptie. Helaas konden Boekmanstichting en prijswinnaar niet tot overeenstemming komen over publicatie van (delen van) de scriptie omdat de laureaat zich al aan een (ander) tijdschrift had gecommitteerd.

Overige activiteiten

De sociaal-economische positie van musici in de jazz en geïmproviseerde muziek

Op 15 mei werd in de Voordrachtzaal van de Boekmanstichting het rapport *Kwinten en kwartjes* gepresenteerd, een onderzoeksverslag naar de sociaal-economische positie van jazz- en improviserende musici in Nederland. Het onderzoek, uitgevoerd door Teunis IJdens van het Erasmus Centrum voor Kunst- en Cultuurwetenschappen en Deborah van der Velde van Muziek en Theater Netwerk, vond plaats op initiatief van laatstgenoemde instelling.

De presentatie werd ingeleid door Teunis IJdens die de belangrijkste uitkomsten op een rijtje zette. Vervolgens boog een forum van jazzexperts zich over de pregnante uitkomsten van het rapport. In het forum hadden zitting: Jan Kuiper, jazzmusicus en docent aan de afdeling Lichte Muziek van het Conservatorium van de Hanze Hogeschool in Groningen; Marceline Loudon, medewerkster van de Stichting Podiumkunstwerk; Eric Vloeimans, jazzmusicus en docent jazztrompet aan de conservatoria van Brussel, Den Haag, Rotterdam en Utrecht, en Abel de Vries, projectmedewerker hedendaagse muziek van der Stichting Kunst en Cultuur Gelderland in Arhem. Het forum werd voorgezeten door John Floore, directeur van het Limburgs Symphonie Orkest. Het rapport werd aangeboden aan Corrie van Binsbergen, musicus. Het sluit- en klapstuk van de presentatie vormde een concert van Jan Kuiper & The Jungle Warriors.

De presentatie was een samenwerkingverband tussen de Boekmanstichting (Ineke van Hamersveld, organisatie, en Sanne Hoogervorst, pr) en Muziek en Theater Netwerk (Jan Schretzmeijer, organisatie, en Ariane van Pelt, pr).

Promotie

De activiteiten van de Boekmanstichting kunnen met verschillende middelen onder de aandacht worden gebracht: van de traditionele folder tot een *site* op Internet.

Deze beide middelen zijn in 1998 ingezet. Van de algemene folder met informatie over missie, werkterrein en activiteiten van de Boekmanstichting verscheen een nieuwe Nederlandse en Engelse editie. Het ontwerp is van Hannie Pijnappels, het beeldmateriaal is verzorgd door Bert Nienhuis.

De *website* van de Boekmanstichting kent ook een Nederlandse en een Engelse editie. De *site* werd dit jaar verder uitgebouwd; ook zijn er — op bescheiden schaal — mogelijkheden tot interactie ingebouwd. Recente boeken uit het fonds van de stichting kunnen worden besteld, een abonnement op het *Boekmancahier* kan worden aangevraagd, foldermateriaal en informatiepakketten voor de *Boekman-Trouw Scriptieprijs* kunnen worden opgevraagd via <http://www.boekman.nl>. Daarnaast kan worden gezocht in twee bestanden: een met de aanwinsten van de bibliotheek en CRIE (Cultural Research In Europe), een database met lopend onderzoek. Aan het CRIE-bestand kunnen onderzoekers hun eigen onderzoeksgegevens toevoegen. De *site* trok in de loop van 1998 steeds meer bezoekers, mede omdat dit jaar ruchtbaarheid is gegeven aan de *homepage*. Diverse doelgroepen zijn via brieven, folders en een speciaal daarvoor ontworpen bladwijzer op de hoogte gesteld van het Internet-adres van de Boekmanstichting.

Speciale aandacht kreeg de bibliotheek. De verschillende publieksgroepen (beleidsmakers provincies, adviesorganen en onderzoeksbureaus, musea, et cetera) zijn met op de groep toegesneden brieven en folders benaderd en geïnformeerd over de collectie en service van de bibliotheek. Zij werden op de hoogte gebracht van de mogelijkheid de aanwinsten van de bibliotheek te raadplegen via de website.

Kennismaking met de Boekmanstichting kan niet vroeg genoeg in iemands carrière beginnen. Het is daarom inmiddels traditie geworden om groepen studenten te ontvangen voor een kennismakingsbezoek. Zij worden geïnformeerd over Emanuel Boekman en de Boekmanstichting en krijgen een rondleiding door de bibliotheek. Inmiddels is een 'vaste-klantrelatie' opgebouwd met docenten en studenten van de vakgroep Culturele Studies van de Universiteit van Amsterdam, de afstudeerrichting Kunst en kunstbeleid van de Rijksuniversiteit Groningen, de vakgroep Kunst en Cultuurwetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam, de vakgroep Culturele Bedrijfsvoering van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten en met docenten en studenten van de specialisatie Kunstbeleid en Kunstmanagement van de Universiteit Utrecht.

Automatisering

Na een uitvoerige vergelijking van de diverse computerprogramma's voor bibliotheken heeft de Boekmanstichting eind 1998 een nieuw geautomatiseerd bibliotheekstelsysteem gekozen. Er is gekozen voor het programma Adlib voor Windows. Om het programma optimaal te kunnen laten functioneren, is er onder andere een nieuwe server aangeschaft en hebben alle bibliotheekmedewerkers een eigen werkstation gekregen.

Het Adlib-programma biedt de mogelijkheid om de catalogus ook via Internet aan te bieden. Als de financiën het toelaten kan dit eind 1999 worden verwerkenlijkt.

De homepage van de stichting (<http://www.boekman.nl>), die is uitgegroeid tot een volledige *site*, blijkt een succes te zijn. Eind 1998 werd de site dagelijks door vijftien tot twintig personen bezocht, die ieder gemiddeld zeven onderdelen raadpleegden.

Er is een begin gemaakt met het aanpassen van programma's en apparatuur zodat de Boekmanstichting zonder millenniumangst het jaar 2000 in kan gaan.

Extra aandacht is er besteed aan de opleiding van de medewerkers. Er werden cursussen gevolgd voor Internet, Windows'95 en voor het nieuwe bibliotheekprogramma. Daarnaast hebben George de Bruin en André Nuchelmans zich geschoold in het beheer van het Novell-netwerk en van decentrale apparatuur en technieken.

Internationale contacten

Circle

Als documentatiecentrum met internationale contacten is de Boekmanstichting al sinds jaar en dag betrokken bij het werk van Circle (Cultural Information and Research Centres Liaison). Voor Circle was 1998 een rustig jaar. De in Warschau geplande conferentie over culturele diplomatie in Europa ging niet door bij gebrek aan financiële middelen. De conferentie werd verplaatst naar juni 1999 en, om organisatorische redenen, naar Krakau. De organisatoren verzochten de Boekmanstichting uit te kijken naar een door Nederland af te vaardigen spreker over beleidsontwikkeling op het gebied van internationale culturele betrekkingen en culturele akkoorden. Peter Mulder, hoofd van de afdeling Internationaal Cultuurbeleid van het ministerie van OCenW, werd bereid gevonden deze bijdrage te leveren.

Het bestuur van Circle kwam tweemaal bijeen. Begin april werd in Stockholm aandacht besteed aan de conferentie over culturele diplomatie. Ook werd gesproken over de behoefte van de Raad van Europa aan actuele informatie over het nationale cultuurbeleid in de verschillende Europese landen. De Raad ging ertoe over met een systeem van concurrerende offertes voorstellen te vragen aangaande een op te zetten 'compendium voor cultuurpolitieke informatie'. Het Duitse onderzoeksbureau EricArts (European Research Institute for Comparative Policy and the Arts) werd uitgenodigd zijn ingediende onderzoeksvoorstel nader uit te werken en te testen.

Een tweede vergadering vond plaats in Straatsburg, begin december. Daar werd onder meer besloten de vereniging Circle open te stellen voor lidmaatschappen. De in februari in Amsterdam gepasseerde statuten maakten een dergelijke stap mogelijk. Tijdens de vergadering kondigde het Circle-bestuurslid en algemeen bestuurssecretaris Eduard Delgado aan dat het niet langer mogelijk was het Circle-secretariaat bij zijn bureau Interarts te Barcelona onder te brengen. Besloten werd het secretariaat tijdelijk te doen verhuizen naar Amsterdam, en aldaar te laten beheren door Diane Dodd, op dat moment nog met hetzelfde takenpakket verbonden aan Interarts. Het werd als een goede (tijdelijke) oplossing gezien om de Boekmanstichting hiermee te belasten, naast het penningmeesterschap van Circle, in de persoon van Cas Smithuijsen.

Resources for Cultural Policy in Europe Recap

Zoals het verslag van de bestuursactiviteiten al meldde, werden in 1998 plannen gemaakt voor Recap, een samenwerkingsverband van Europese documentatiecentra op het gebied van cultuurbeleid. Doel van de samenwerking is: uitwisseling van informatie en documentatie, bevordering van samenwerking tussen vooraanstaande documentatiecentra in een aantal Europese landen, ontwikkeling van kennis over onstluitingssystemen voor documentatie en het toegankelijk maken van documentatie

voor een geïnteresseerd publiek. Om de uitwisseling van documentatie te vergemakkelijken werd gestart met het samenstellen van een thesaurus die door partnerorganisaties kan worden vertaald en gebruikt, om uitwisseling te vergemakkelijken. Met Artlab in Turijn werd gesproken over de mogelijkheden tot samenwerking, naar andere potentiële partners werd en wordt gezocht. Het project wordt in 1999 verder uitgewerkt. Voor de tenuitvoerlegging van het project kon Cathy Brickwood worden aangetrokken.

Cultural Research In Europe CRIE

CRIE is een internationale netwerk van onderzoekers, opgezet door de Boekmanstichting in 1995. In 1998 werd de homepage van CRIE verder ontwikkeld en geactualiseerd op de website van de Boekmanstichting (<http://www.boekman.nl>). CRIE biedt een overzicht van lopend en recent afgesloten onderzoek op het gebied van kunst- en cultuurbeleid in Europa.

Internationale functies

Truus Gubbels was lid van de International Sociological Association; zij volgde de activiteiten van Research Committee 37, dat zich bezighoudt met de sociologie van kunst en cultuur.

Ineke van Hamersveld was lid van EricArts, European Research Institute for Comparative Policy and the Arts. In die hoedanigheid was zij betrokken bij het project 'Women in Arts and Media Professions', een Europees vergelijkend onderzoek dat wordt gefinancierd door de Europese Commissie en het Duitse federale ministerie voor Vrouwenzaken. Het doel van dit onderzoek was materiaal te verzamelen en uit te wisselen over vrouwen in kunsten- en mediaberoepen, de Europese samenwerking tussen diverse organisaties, netwerken en initiatieven en experts te verstevigen, voorbeelden van *good practices* uit te werken en op beleidsniveau aandacht te vragen voor gelijke kansen voor vrouwen.

Op verzoek van EricArts heeft Ineke van Hamersveld de Nederlandse bijdrage aan het *Handbook of Cultural Affairs* geheel herzien. Het handboek bevat informatie over de belangrijkste overheidsafdelingen en -organen, over instellingen en fondsen, geordend naar culturele sector. Alle landen die zijn aangesloten bij de Raad van Europa leverden een dergelijk landenoverzicht. EricArts coördineert de werkzaamheden en voert de redactie, op verzoek van Circle.

Frank van Puffelen maakte tot september deel uit van de executive board van de Association for Cultural Economics en is nog steeds redactielid van haar orgaan: het *Journal of Cultural Economics*.

Cas Smithuijsen was penningmeester van Circle, het Europese verband van onderzoeks- en documentatiecentra op het terrein van cultuur.

Niki van der Wielen was *membership coördinator* van Circle, Cultural Information and Research Centres Liaison in Europe.

Boekmanstudies

Kunstmarketing

Op 23 april 1998 promoveerde Miranda Boorsma (Bedrijfskunde, Rijksuniversiteit Groningen) op de studie *Kunstmarketing: hoe marketing kan bijdragen aan het maatschappelijk functioneren van kunst, in het bijzonder van toneelkunst in Nederland*. Een ruim vijfhonderd pagina's tellend proefschrift, dat antwoord geeft op de vraag hoe kunstmarketing kan bijdragen aan het versterken van de band tussen de gesubsidieerde kunsten en de samenleving. Ze deed onderzoek naar de praktijk van toneelmarketing. Alhoewel marketing een volwaardige plaats kreeg in het strategisch beleid van toneelorganisaties, is de praktijk voor verbetering vatbaar, zo concludeerde Boorsma.

De stichting Boekmanstudies wilde het onderzoeksmateriaal toegankelijk maken voor de toneelpraktijk en voor studenten kunstmarketing en besloot tot de uitgave van een handelseditie. Linus Hesselink bewerkte de tekst, koos voor een andere opzet en bracht — in goed overleg met de auteur — de omvang terug tot ongeveer een kwart. Sanne Hoogervorst verzorgde de productie.

De Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties droeg zorg voor verspreiding van het boek onder haar (circa 125) leden. Het boek is gepresenteerd op 14 mei. Na een introductie op het thema door de auteur werd onder leiding van Michaël Zeeman gedebatteerd over theatermarketing.

Vernielde beelden

Bij de uitreiking van de *Boekman-Trouw Scriptieprijs 1997* werd het boekje *Vernielde Beelden*, een studie naar kunstvernieling, feestelijk gepresenteerd. De heer C. Brekelmans, bestuurslid van de Boekmanstichting, overhandigde het eerste exemplaar aan mr. H. van Walsum, voorzitter van de Stichting Cultuurfonds van de Bank van Nederlandse Gemeenten die een financiële bijdrage aan de totstandkoming van het boek leverde.

Vernielde beelden is een bewerking van de scriptie *Boze burgers en buitenkunst* van Christian van 't Hof over de controversen rondom vernieling van beeldende kunst in de openbare ruimte. Van 't Hof won met zijn scriptie de *Boekman-Trouw Scriptieprijs 1996*. In opdracht van de stichting Boekmanstudies verrichte hij aanvullend onderzoek naar beleidsmaatregelen met betrekking tot kunstvernieling in de openbare ruimte en het beeldenbeheer van Nederlandse gemeenten.

De redactie van *Vernielde Beelden* was in handen van Truus Gubbels en Linus Hesselink; de productie werd verzorgd door Sanne Hoogervorst. Het Thoe Schwartzbergfonds, verbonden aan de Nederlandse Kring van Beeldhouwers,

wijdde op 19 november in de Voordrachtzaal van de Boekmanstichting een studiedag aan het boek, waar Van 't Hof een inleiding hield en betrokkenen bij kunstvernieling aan het woord kwamen.

Nieuwe Nederlanders en musea

De resultaten van de studiedag *Nieuwe Nederlanders en musea*, georganiseerd door de Sectie Educatieve Diensten van de Nederlandse Museumvereniging en de Mondriaan Stichting, vormde aanleiding voor het verzoek van de Mondriaan Stichting aan de Stichting Boekmanstudies een publicatie over het onderwerp uit te brengen. Deze publicatie verscheen onder de gelijknamige titel, *Nieuwe Nederlanders en musea*, deels met tot artikelen omgewerkte lezingen van de studiedag, deels met nieuwe artikelen.

Acht auteurs gaan in op de vraag wat musea kunnen doen om meer allochtonen — nieuwe Nederlanders — te betrekken bij de museale praktijk. Aan de bundel hebben bijgedragen: Ria Lavrijsen, werkzaam bij Soeterijn Theater in Amsterdam en freelance publiciste en programmamaker; Jan Lucassen, hoofd van de afdeling Onderzoek en Publicaties van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis in Amsterdam en bijzonder hoogleraar aan de Vrije Universiteit; Frits van Wel, universitair docent en onderzoeker bij de vakgroep Algemene Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht; Maaïke Hermes, studente cultuureducatie aan de Universiteit Utrecht; Els van der Plas, directeur van het Prins Claus Fonds voor Cultuur en Ontwikkeling in Den Haag; Marie-Thérèse Konsten, freelance tentoonstellingsmaker te Rotterdam; Agniet van de Sande, hoofd Communicatie van het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden en Hein Reedijk, directeur van het Museum voor Volkenkunde in Rotterdam. Samenstelling en redactie waren in handen van Ineke van Hamersveld, stafmedewerker van de Boekmanstichting. Sanne Hoogvorst was verantwoordelijk voor de productie.

De bundel demonstreert de veelheid aan opvattingen en praktijksituaties. Daarbij komen actuele onderwerpen ter sprake zoals de roep om herijking van het dominante, westerse kwaliteitsbegrip, het belang van (h)erkenning voor bezoeker en exposant, de rol van kunsteducatie en feitelijke en vermeende verschillen in cultuurdeelname van autochtonen en allochtonen.

Visies op beleid en markt

Op 15 december 1998 werd het boek *Visies op beleid en markt* gepresenteerd in de Voordrachtzaal van de Boekmanstichting. De publicatie is een vervolg op de *expertmeeting* van 19 september 1997 die de Mondriaan Stichting samen met de Boekmanstichting organiseerde. Tijdens die bijeenkomst wisselden galeriehouders, particuliere verzamelaars, bedrijfscollecteuren, museumdirecteuren en beleidsamb-

tenaren met elkaar van gedachten over de vraag wat de overheid kan en moet doen om de particuliere markt voor beeldende kunst te stimuleren.

De bundel bevat een overzicht van de activiteiten die de overheid tot op heden ontplooid op de markt voor beeldende kunst en suggesties voor nieuw beleid. Daarover schreven Truus Gubbels, stafmedewerkster van de Boekmanstichting, en kunsthistorica Gerbrich Voolstra. In zijn bijdrage karakteriseerde kunstenaar en econoom Hans Abbing de relatie tussen overheid en de beeldende-kunstmarkt als symbiotisch. Vervolgens gaven een museumdirecteur (Ronald de Leeuw), een verzamelaar (Pieter Sanders), een bedrijfscollectiehouder (Hester Alberdingk Thijm) en een galeriehouder (Lambert Tegenbosch) hun visie op de rol die de overheid zou moeten of kunnen vervullen op de particuliere markt voor beeldende kunst. Het boek is bedoeld als aanzet voor verdergaande discussie over (nieuwe) mogelijkheden en andere relaties tussen overheid en particulieren op de markt voor beeldende kunst. De redactie was in handen van Truus Gubbels en Gerbrich Voolstra. Sanne Hoogervorst verzorgde de productie.

De presentatie van de bundel werd ingeleid door Melle Daamen, directeur van de Mondriaan Stichting. De heer R.J.P. de Leeuw, directeur van directeur van Rothmans Manufacturing te Zevenaar, hield een lezing met als titel *De bedrieglijke schijn* waarin hij het microperspectief van de Nederlandse beeldende-kunstmarkt plaatste in het macroperspectief van mondiale economische, politieke en technologische ontwikkelingen. Vervolgens reikte Bram Kempers de bundel uit aan Roland Janssen, voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Galeriehouders, en aan Erik Bos, de voorzitter van de Galeriebond Nederland. *Visies op beleid en markt* werd aan alle abonnees van het *Boekmancahier* cadeau gedaan.

Culturele economie in Nederland en Vlaanderen

Aan de studie naar de literatuur van Nederlandse en Vlaamse economen over kunst en cultuur is door Frank van Puffelen het hele jaar gewerkt en ze is omstreeks de jaarwisseling in concept opgeleverd.

De studie telt, afgezien van de inleiding en verantwoording, zeven hoofdstukken. Hoofdstuk 1 behandelt het onderwerp dat in Nederland de meeste aandacht trok, namelijk de economische legitimatie van overheidssubsidies (in Vlaanderen was de belangstelling van economen voor dit onderwerp veel geringer). Hoofdstuk 2 gaat over de effectiviteit en efficiency van overheidssteun en de vele aspecten die daarmee samenhangen, zoals de doelstellingendiscussie, de vorm waarin en voorwaarden waaronder overheidssteun wordt verstrekt, de doelstellingen van het kunstbeleid op gemeenteniveau, de verzelfstandiging van kunstinstellingen die voorheen overheidsinstellingen waren en de maatregelen ter stimulering van de eigen inkomsten. Hoofdstuk 3 behandelt werkgelegenheid en economische uitstraling van de kunst als

subsidie-motieven en de wijze waarop arbeidsvoorwaarden in de kunstinstellingen tot stand komen. Hoofdstuk 4 gaat over de bedrijfskundige aspecten van kunstinstellingen (management, marketing en sponsoring). De hoofdstukken 5 en 6 behandelen de verschillende sectoren, waarover Vlaamse en Nederlandse economen hebben geschreven; hoofdstuk 5 beschrijft de gesubsidiëerde sectoren podium-kunsten, monumenten, musea en beeldende kunsten en hoofdstuk 6 de overwegend niet-gesubsidiëerde sectoren zoals de muziek- en boekenbranche, film, popmuziek en jazz, cabaret en amateuristische muziekbeoefening. Hoofdstuk 7 tenslotte bevat een analyse van de betekenis van de besproken publicaties voor beleid en wetenschap.

Kunst en handicap

Linus Hesselink en Petra Jorissen werkten in 1998 aan het boek *Kunst en handicap in Nederland: de positie van kunstenaars met een lichamelijke of verstandelijke handicap*. Zij namen de beschikbare literatuur door en interviewden vele lichamelijke of verstandelijk gehandicapte kunstenaars. Zij beschreven de maatschappelijke positie en beeldvorming, de opleidingen, de beroepspraktijk, beleid en belangenbehartiging. Ook schetsten zij het beleid in Duitsland en Engeland.

De heren W. de Nijs Bik en M. Timmerman van Very Special Arts Nederland brachten dit thema onder de aandacht van de stichting Boekmanstudies, die in de persoon van Cas Smithuijsen enthousiast reageerde. Een baanbrekende studie zou het worden, want in de literatuur over participatie van mensen met een handicap gaat het over fysieke toegankelijkheid, mobiliteit, arbeid en sport, maar zelden tot nooit over kunst.

Dankzij een bijdrage van het VSB-fonds was de stichting Boekmanstudies in staat dit onderwerp verkennend te laten onderzoeken en de resultaten in boekvorm uit te geven met beeldmateriaal in kleur en — met het oog op een van de doelgroepen — met een tekstgedeelte in een grotere letter dan gebruikelijk. Van deze uitgave werd een geïllustreerde uitgave en een uitgave op geluidsdiskette gemaakt door de Nederlandse Luister en Braillebibliotheek in Den Haag. *Kunst en handicap in Nederland*, dat werd geproduceerd door Sanne Hoogervorst, verscheen in maart 1999.

Galeries in Nederland

Vanaf 1 januari 1994 doet Truus Gubbels onderzoek naar het stelsel van galeries voor hedendaagse kunst in Nederland. Het onderzoek, mogelijk gemaakt dankzij steun van Stichting Artimo te Breda, bevat een beschrijving van de ontwikkelingen in het galeriewezen in Nederland sinds de Tweede Wereldoorlog. Naar dat onderwerp is relatief weinig onderzoek verricht; het onderzoek draagt daarom een beschrijvend karakter.

Geïncventariseerd werd welke galleries in een aantal te onderscheiden perioden (1945-1960, 1960-1970, 1970-1985 en 1985 tot 1995) actief waren. Op een aantal galleries die een belangrijke artistiek inhoudelijke functie vervulden, werd nader ingegaan. Doelstelling van het onderzoek was antwoord te geven op vragen als: welke kunstenaars, stromingen en stijlen kwamen aan bod en welke niet? Hoe was de verhouding tussen de galeriewereld en de musea en andere bemiddelende instellingen als kunsttuitleen en dergelijke? Welke veranderingen deden zich in de galeriewereld voor tegen de achtergrond van ontwikkelingen in overheidsbeleid en markt?

Tussen 1945 en 1960 ontstonden galleries als specifieke vorm van handel in eigentijdse kunst. In het begin van de jaren zestig zijn enige tientallen galleries actief en tien jaar later zijn dat er meer dan honderd. Dan vormt zich een kleinschalig galeriebestel waarvan verschillende soorten galleries — van avant-garde tot amateuristisch — deel uitmaken. Door die kleinschaligheid is de sector overzichtelijk — de meeste actoren (galeriehouders, kunstenaars, critici etc.) kennen elkaar — en de onderlinge concurrentie beperkt. Vanaf 1970 is er sprake van een enorme kwantitatieve en kwalitatieve expansie in het galeriewezen. Processen van differentiatie en specialisatie leiden tot een onoverzichtelijk en caleidoscopisch galeriebestel waarin zowel in artistiek-inhoudelijk als in commercieel opzicht verschillende circuits ontstaan. Onder druk van die veelheid en verscheidenheid in het galeriebestel spelen zich — mede onder invloed van het overheidsbeleid — onderscheidingsprocessen af die pregnant tot uitdrukking komen in organisatie- en samenwerkingsverbanden tussen galleries. De dynamiek in de elkaar opvolgende belangenverenigingen voor galeriehouders die zich vanaf halverwege de jaren zeventig tot op heden manifesteren, is daarvan een voorbeeld. Ook de verwikkelingen rond kunstbeurzen die vanaf het eind van de jaren zeventig een dominante rol in het galeriewezen vervullen, zijn daarvan een uitdrukking.

Het onderzoek werd in 1998 afgerond en in het voorjaar van 1999 uitgegeven door Uniepers te Abcoude onder de titel *Passie of professie: galleries en kunsthandel in Nederland*. Truus Gubbels promoveerde op 9 april 1999 op deze studie bij prof.dr. Bram Kempers, hoogleraar kunstsociologie aan de Universiteit van Amsterdam.

Publicaties medewerkers Boekmanstichting

Cathy Brickwood

- 'Access to new media neglected by European policy'. In: *Boekmancahier*, jrg. 10, nr. 36, juni, 118-125

Hans van Dulken

- 'Toneelfabriek en marketing in Gronings debat'. In: *Boekmancahier*, jrg. 10, nr. 36, juni, 162.

Truus Gubbels

- (redactie met Linus Hesselink) C. van 't Hof. *Vernielde beelden: controversen over kunst in de openbare ruimte*. Amsterdam: Boekmanstudies.
- (met Gerbrich Voolstra) 'Sturen, stimuleren of volgen: beeldende-kunstbeleid en particuliere markt voor beeldende kunst'. In: *Visies op beleid en markt: overheidsbeleid en particuliere markt voor beeldende kunst*. Amsterdam: Boekmanstudies/Mondriaan Stichting, 11-24.
- (redactie met Gerbrich Voolstra) *Visies op beleid en markt: overheidsbeleid en particuliere markt voor beeldende kunst*. Amsterdam: Boekmanstudies/Mondriaan Stichting.

Ineke van Hamersveld

- 'Tussen vrouwenpraktijk en overheidsbeleid, 1967-1997'. In: M. Halbertsma, e.a.(red.) *Beroep: kunstenaars: de beroepspraktijk van beeldend kunstenaressen in Nederland 1898-1998*. Nijmegen/Amsterdam: Sun/Stichting Josine de Bruyn Kops, 191-223.
- (redactie) *Nieuwe Nederlanders en musea*. Amsterdam: Boekmanstudies/Mondriaan Stichting.
- (met Marineke van der Reyden) 'Voorwoord'. In: *Nieuwe Nederlanders en musea*. Amsterdam: Boekmanstudies/Mondriaan Stichting, 7-11.
- 'De aanhouder wint: drie generaties kunstenaressen over hun beroepspraktijk'. In: *Vitrine*, jrg. 11, nr. 5, augustus/september, 20-24.
- 'Populaire muzieksites'. In: *Boekmancahier*, jrg. 10, nr. 37, september, 304-307.

Sanne Hoogervorst

- 'De beknoptende macht van kunstsubsidies: verslag van het Fotocafé over kunstsubsidies'. In: *Boekmancahier*, jrg. 10, nr. 35, maart, 63-65.
- 'Kunst verkopen als auto's: verslag van het congres "Cultuur bedrijven"'. In: *Boekmancahier*, jrg. 10, nr. 36, juni, 161.
- 'Het theatrale millenniumprobleem'. In: *Boekmancahier*, jrg. 10, nr. 37, september, 267.
- 'Schouwburgen willen ook in het Kunstenplan: verslag van het congres "Van bedrijfscultuur naar schouwburgcultuur"'. In: *Boekmancahier*, jrg. 10, nr. 38, december, 365-368.

Marike Lindhout

- 'Landenrapporten Raad van Europa'. In: *Boekmancahier*, jrg. 10, nr. 35, maart, 80-83.

Frank van Puffelen

- schreef een paper over zijn literatuurstudie 'culturele economie in Nederland en Vlaanderen' ter gelegenheid van het tiende congres van de International Association for Cultural Economics in Barcelona, dat in juni werd gehouden.

Cas Smithuijsen

- 'Wet bekrachtigt voorsprong conservatoria in randstad'. In: *Trouw*, 27 maart.
- *De functie van de vonk: kunst, communicatie en educatie*. Bewerking van een voordracht, gehouden op 24 september 1998 te Assen. Ongepubliceerd. In de bibliotheek is een exemplaar aanwezig.
- 'Maak je eigen Vestdijk'. In: *Kunst&Educatie: tweemaandelijks tijdschrift voor kunsteducatie en amateurkunst*, jrg. 7, nr. 5, oktober, 15.
- 'De regie van het onvoorspelbare: kunstbestel en -beleid 1945-2030'. In: Q. van den Hoogen, R. Bos en I. Nutsma (redactie) *State of the art: 15 jaar denken over kunst en kunstbeleid*. Groningen: Passage, 11-21.
- 'Column'. In: *Diurna: blad van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten*, jrg. 8, nr. 3, december, 14.
- 'De-monopolizing Culture: Privatization and Culture in 23 European countries'. In: P. B. Boorsma, A. van Hemel and Niki van der Wielen (eds) *Privatization and Culture: Experiences in the Arts, Heritage and Cultural Industries in Europe*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 82-91.
- 'Epiloog: het kunstbestel als multifunctionele ruimte'. In: T. Gubbels en G. Voolstra (red.) *Visies op beleid en markt: overheidsbeleid en de particuliere markt voor beeldende kunst*. Amsterdam: Boekmanstudies/Mondriaan Stichting, 74-75.

Stage-, onderzoeks- en scriptiebegeleiding

Hans van Dulken

- begeleidde Stefanie Stakenborg en Rob Tas, beiden student bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen, bij hun onderzoek naar de kwaliteit van beleidsadviezen van particuliere onderzoeksbureaus ten behoeve van de kunstensector.

Ineke van Hamersveld

- begeleidde Leontien Schul, studente Frans aan de Rijksuniversiteit Leiden. Zij deed onderzoek naar de langetermijneffecten voor culturele instellingen van een jaar Europese Culturele hoofdstad. In dat kader interviewde zij betrokken directeurs in Glasgow en Antwerpen, Culturele Hoofdstad van Europa in respectievelijk 1990 en 1993. De resultaten van het onderzoek zijn gepubliceerd in het *Boekmancahier*, jrg. 10, nr. 38, december, 343-354.

Sanne Hoogervorst

- begeleidde (samen met Ineke van Hamersveld en Frank van Puffelen) Margriet van Dijk, studente Beleid, Communicatie & Organisatie aan de Vrije Universiteit, die onderzoek deed naar de informatiewensen en -behoeften op het gebied van vakbladen over kunst en cultuur.

André Nuchelmans

- begeleidde Mirjam Vogel, studente Hogeschool van Amsterdam, faculteit economie en informatie, informatiedienstverlening en -management, bij het schrijven van haar scriptie over de zoekmogelijkheden op Internet voor de bibliotheek van de Boekmanstichting. Begeleider vanuit de Hogeschool van Amsterdam was drs. W. Lamberix.

Cas Smithuijsen

- begeleidde met Philomeen Lelieveldt (Universiteit Utrecht) Alexander Luijendijk bij zijn stage/scriptie over de percentageregeling Nederlandse muziek, mede in internationaal perspectief;
- adviseerde Annemarie Waterreus met betrekking tot haar scriptie over de relatie tussen concertbezoek en cd-aankoop. Zij schreef de scriptie voor de Erasmus Universiteit Rotterdam. Prof.dr. P. Rutten was haar begeleider.

Overige activiteiten medewerkers

Cathy Brickwood

- bezocht de internationale conferentie 'Cultural competence: new technologies, culture and employment' in Linz, Oostenrijk (1-3 oktober).

Truus Gubbels

- was deelnemer aan een forum over 'De stand van zaken in de beeldende kunst' op 26 januari in politiek en cultureel café O42 te Nijmegen;
- was voorzitter van de adviescommissie van de Mondriaan Stichting die was belast met de selectie van galeries voor deelname aan de Kunstkoopregeling 1999.

André Nuchelmans

- nam op 19 januari deel aan het radioprogramma *De tafel van Pam* naar aanleiding van het verschijnen van de diskette *Kunstprijzen in Nederland*.

Cas Smithuijsen

- nam op 1 en 2 april deel aan twee seminars over cultuuronderzoek, georganiseerd door het Zweedse Riksbankens Jubileumsfonds, in het kader van de intergouvernementele conferentie over cultuurpolitiek en sociale ontwikkeling in Stockholm;
- nam op 16 april als forumlid deel aan de discussie 'Wat is kunst ons waard' in het gebouw De Illusie in Rotterdam;
- was op 8 juni voorzitter van de workshop 'De psyche van de musicus en de invloed van de orkestcultuur', bestaande uit Skye Carman (1ste concertmeester Noordhollands Philharmonisch Orkest), Blancefloor Foelkel (psycholoog) en Ellen van Lelyveld (pianiste-pianodocente en projectcoördinator conservatorium Zwolle). De workshop maakte deel uit van de op initiatief van het Contactorgaan Nederlandse Orkesten georganiseerde studiedag 'Spelen met je lijf' in het Muziekcentrum van de Omroep in Hilversum;
- hield op 24 september een spreekbeurt over kunst en communicatie in het kunstcentrum DeFka de Seine in Assen, ter gelegenheid van een forumdiscussie over het thema 'Kunst-Communicatie-Educatie-Publieke relaties';
- was op 17 november deelnemer aan een rondetafelgesprek over 'cultural governance', georganiseerd door de Amsterdamse Kunstencoalitie, ten kantore van Egon Zehnder te Amsterdam;
- sprak op 19 november een openingswoord bij een studiedag over kunstvernieling georganiseerd door de Nederlandse kring van Beeldhouwers, gehouden in de Voordrachtzaal van de Boekmanstichting;
- nam op 20 en 21 november op uitnodiging van Norbert Riedl, directeur-generaal Culturele Zaken van Oostenrijk en vice-voorzitter van de Culturele Commissie van de Raad van Europa deel aan een gesprek in Wenen over een mogelijk project op het gebied van *civil society* en cultuur;
- voerde op 23 november met bestuursleden en stafmedewerkers van het LOKV

Instituut voor Kunsteducatie een verkennend gesprek over de reorganisatie van het LOKV;

- opende op 3 december de tentoonstelling *Willem Diepraam 1970-1995* in het Amsterdams Historisch Museum te Amsterdam;
- sprak op 17 december een openingswoord bij het bezoek van Rick van der Ploeg, staatssecretaris voor Cultuur, aan de Boekmanstichting ter gelegenheid van de presentatie van het boek *Privatization and Culture. Experiences in the Arts, Heritage and Cultural Industries in Europe*;
- was lid van de werkgroep die een discussiedag over toneelbeleid voorbereidde, georganiseerd als onderdeel van het Theaterfestival 1998.

Publicaties Boekmanstichting en stichting Boekmanstudies

1989-1998

Periodieken

Aanwinstendisk

De bibliotheek van de Boekmanstichting presenteert alle nieuw verworven titels in een geannoteerde *Aanwinstendisk*. De diskette wordt driemaandelijks uitgegeven en bevat ruim vijfhonderd titels over kunst, cultuur, beleid en wetenschap. De database is ook op Internet te raadplegen.

Een abonnement per post kost f 20,- per jaar; abonnees van het *Boekmancahier* betalen f 10,- per jaar. Een los exemplaar kost f 5,-.

Boekmancahier

Vanaf 1989 geeft de Boekmanstichting een tijdschrift uit: het *Boekmancahier: kwartaalschrift voor kunst, onderzoek en beleid*. Het *Boekmancahier*, een Nederlands-Vlaams forum, verschijnt driemaandelijks en is bestemd voor beleidsadviseurs, onderzoekers, journalisten, studenten, docenten en allen die zijn geïnteresseerd in cultuur- en kunstbeleid. Het tijdschrift brengt wetenschap, openbaar bestuur en de diverse culturele sectoren met elkaar in contact. De bijdragen zijn zo geschreven en geredigeerd dat ze toegankelijk zijn voor zowel onderzoekers, studenten en beleidsmakers als lezers uit de dagelijkse praktijk van culturele instellingen.

ISSN 0925-0239; prijs jaarabonnement: f 110,-/BEF 2050 (instellingen); f 80,-/BEF 1500 (particulieren); f 55,-/BEF 1050 (studenten, aio's en oio's); f 19,50/BEF 370 (losse nummers).

Abonnees op het *Boekmancahier* kunnen voor f 10,- per jaar de *Aanwinstendisk* toegezonden krijgen.

Overige uitgaven

1998

Marketing van theater en andere kunsten: vergroting van publieksdeelname in theorie en praktijk, Boekmanstudies, 1998. 154 blz. (M. Boorsma; red. L. Hesselink)

ISBN 90-6650-052-2; prijs f 37,50 (incl. 6% btw)

Vernielde beelden: controversen over kunst in de openbare ruimte, Boekmanstudies, 1998. 86 blz. (Chr. van 't Hof)

ISBN 90-6650-053-0; prijs f 20,- (incl. 6% btw)

Nieuwe Nederlanders en musea, Boekmanstudies/Mondriaan Stichting, 1998. 128 blz. (red. I. van Hamersveld)

Nieuwe Nederlanders en musea (R. Lavrijssen); *Migratiegeschiedenis en musea* (J. Lucassen); 'Ik heb mijn eigen smaak en mijn eigen cultuur': cultuurdeelname van

allochtone en autochtone jongeren (F. van Wel); Culturele pluriformiteit in musea (M. Hermes); Van witte kubus naar veelkleurig museum (E. van der Plas); De wereld in het Amsterdams Historisch Museum (M-Th. Konsten); Geen doelgroep te ver: Nieuwe Nederlanders in het Rijksmuseum voor Volkenkunde (A. van der Sande); Investeren in team, talent en toekomst (H. Reedijk)
ISBN 90-6650-051-4; prijs f 22,50 (incl. 6% btw)

Visies op beleid en markt: overheidsbeleid en de particuliere markt voor beeldende kunst, Boekmanstudies/Mondriaan Stichting, 1998. 79 blz. (red. T. Gubbels en G. Voolstra)

Over Firestone en cabriolets (M. Daamen); Sturen, stimuleren of volgen?: beeldende-kunstbeleid en particuliere markt voor beeldende kunst (T. Gubbels en G. Voolstra); De symbiotische verhouding tussen overheid en beeldende-kunstmarkt (H. Abbing); Meningen over de markt (G. Voolstra); Inspiratie of irritatie?: erenis als stimulans in een elanloos beeldende-kunstbeleid (R. de Leeuw); De verzamelaar als avonturier: de visie van een collectioneur op de relatie tussen overheid en particuliere markt (P. Sanders); De rol van de overheid binnen een bedrijfscollectie (H. Alberdingk Thijm); De kunst buiten Kokanje (L. Tegenbosch); Epiloog: het kunstbestel als multifunctionele ruimte (C. Smithuijsen)
ISBN 90-6650-054-9; prijs f 15,- (incl. 6% btw)

Privatization and Culture: Experiences in the Arts, Heritage and Cultural Industries in Europe, Kluwer Academic Publishers, 1998. 223 pp.

(eds P. B. Boorsma, A. van Hemel and N. van der Wielen) (Circle Publications; 10) Focusing the cultural political debate in Europe (P.B. Boorsma, A. van Hemel, N. van der Wielen); Foreword (C. Bodo, Th.H. Adams, V. Boltho); Privatizing the muse 'and all that jazz' (P.B. Boorsma); Rethinking the state's role: privatization, economics and cultural policy (D. Throsby); Beyond privatization: the hybridization of museums and the built heritage (J. Mark Schuster); De-monopolizing culture: privatization and culture in 23 European countries (C. Smithuijsen); The contradictions of *désétatisation*: museums in France (F. Benhamou); Traditional policy tools and new incentives: built heritage in Greece (E. Karpodini-Dimitriadi); The shotgun wedding of opera and industry: opera houses in Italy (U. Bacchella); Who laughs last...: film and broadcasting in Hungary (M. Gálik); Unbinding books: publishing in the Czech Republic (J. Šmjkalová); The conflicts between profits and politics: cultural industries in Europe (K. Razlogov); Unlike airlines and phone companies: performing arts in Europe (D. Klaic); Mixed economy and culture: Britain's experience (S. Creigh-Tyte); Conclusions (P.B. Boorsma, A. van Hemel, N. van der Wielen)

ISBN 0-7923-8409-1; prijs f 185,- / f 85,- (p)
(uitsluitend via de boekhandel te koop)

1997

Rechtwijzer voor theater, Sdu Uitgevers, 1997. 144 blz. (red. L. Hesselink)
 Overleven in zeven akten (L. Zonneveld); De verstatelijking van het toneel
 (H.O. van den Berg); Dansers moeten vliegen (K. Brummel); De rechtspositie van
 de theaterwerknemer (F. Grapperhaus); Lessenaarverlichting: een theatraal
 kernvraagstuk? (R. Hertling); Het Gelijk van de Goudvis: over de stichting, de
 vereniging en andere rechtspersonen (M. Koedooder); Achter de doeklijn
 (H. Niewenhuis); Auteursrecht en naburige rechten (E. van Haaren); Judith Herzberg
 maakt speelgoed (L. Hesselink); De podiumkunstenaar en sociale zekerheid
 (J. Janse); Aan de hand van de zakelijk vertegenwoordiger (K. Brummel)
 ISBN 90-12-08376-1; prijs f 45,-

*Het luisterpeloton: twee generaties concertgangers vergeleken aan de hand van
 onderzoek naar Utrechtse abonnementhouders in 1961 en 1993*, Boekmanstudies,
 1997. 158 blz. (C. Smithuijsen)
 ISBN 90-6055-050-6; prijs f 30,- (incl. 6% btw)

*Privatization/Désétatisation and culture: limitations or opportunities for cultural
 development in Europe?: conference reader for the Circle Round Table, 11-14
 June, 1997*, Boekman Foundation/Twente University, 1997. 174 pp.
 (eds A. van Hemel and N. van der Wielen)

Part 1: introduction and literature on privatization/désétatisation; part 2: programme
 and contributions; part 3: country reports: answers to a questionnaire from 23
 European countries; with an introd. by C. Smithuijsen

Beeldrechtwijzer: auteursrecht op beeldende kunst en vormgeving, Sdu Uitgevers,
 1997. 126 blz. (red. L. Hesselink)
 Werk, maker en rechthebbende; exploitatierechten; integriteitsrechten, rechten van
 anderen; contracteren, overdragen en erven; veelvoorkomende contracten; belangen
 behartigen en procederen. Met bijdragen van negentien verschillende auteurs.
 ISBN 90-12-08509-8; prijs f 39,90

Kunstprijzen in Nederland, Boekmanstichting, 1997. diskette
 (samenst. E. van Orsouw; red. A. Nuchelmans)
 Database met 555 kunst- en cultuurprijzen
 prijs f 50,- (incl. verzendkosten)

1996

Trading culture: Gatt, European cultural policies and the transatlantic market,
 Boekman Foundation, 1996. 192 pp. (eds A. van Hemel, H. Mommaas and
 C. Smithuijsen)
 The politics of culture and world trade (H. Mommaas); Gatt and culture: a view
 from France (M. Palmer); Economic aspects of cultural exchange (A. Klammer);

Resistance and transformation: Europe's response to American mass culture (R. Pells); Displacing culture: transnational culture, regional elites, and the challenge to national cinema (W. Uricchio); The complex debate on audiovisual policy (A. van Hemel); Should we worry about America? (P. Schlesinger); Transatlantic tv flow: another look at cultural cost-accounting (D. McQuail); World trade and the restructuring of German television (P. Ludes); Advertising: the commodification of American icons (R. Kroes); Intra- and international identities in American popular music (P. Maultsby); Does music cross boundaries? (S. Frith); Museum culture and the threat to national identity in the age of the Gatt (V. Zolberg); The outlines of a transatlantic cultural system (C. Smithuijsen); The treaties: General Agreements on Tariffs and Trade (A. van Hemel)
ISBN 90-6650-046-8; prijs f 30,-

Jan Kassies 1920-1995: tussen politiek en cultuur, Boekmanstudies, 1996. 148 blz. (samenst. en red.: F. van den Burg en H. van Dulken)
De onvermijdelijke Jan Kassies, een levensbericht (F. van den Burg); Omroep en kunst, over de culturele taak van radio en televisie (W. Knulst); Een boom om aan te schudden en een huis om in te werken, over ontwikkelingen in het Amsterdamse theateronderwijs (L. Zonneveld); Een oom met geld, over een geschiedenis van het Instituut voor Theateronderzoek (L. Verpaalen); Notities over cultuurbeleid, over cultuurspreiding en kunsteducatie in de jaren negentig (T. Bevers); De ware volksvertegenwoordiging, over de hindermacht van de Eerste Kamer (J. van den Berg); Het behoud van het goede met aandacht voor vernieuwing, over de geschiedenis van het Bedrijfsfonds voor de Pers (J. Hemels); De meeste mensen kunnen meer, over cultuurpolitiek en de sociaal-democratie (P. Kalma); Cultuurzelfbestuur, over waarden en doelen in het kunstbeleid (C. Smithuijsen)
ISBN 90-6650-047-6; prijs f 27,50 (incl. 6% btw)

Een kwart eeuw kinderen in Nederland: publieksverkenning in opdracht van theatergroep Wederzijds, Boekmanstudies, 1996. 80 blz. (M. de Waal)
ISBN 90-6650-0048-4
(uitverkocht)

Cultural Research In Europe 1996, Boekman Foundation/Circle, 1996. Part 1, book, 227 pp., Part 2, diskette. (eds l. van Hamersveld and N. van der Wielen)
ISBN 90-6650-049-2; prijs f 39,-

1995

Stilstaande beelden: ondergang en opkomst van de fotografie, Boekmanstichting/Van Gennep, 1995. 231 blz. (onder red. van H. van Dulken, F. van den Burg, F. Bool, B. van Heerikhuizen, J. Kassies, W. Oosterbaan Martinius en B. Stigter) (*Jaarboek kunst en beleid* 7)
De fotocollectie 'Nederland': meer geluk dan wijsheid (M. Boom); Voltooid; de

moeizame geschiedenis van het Nederlands Foto Instituut (E. Marsman); Dilemma's van fotografen: professionalisering en autonomie (B. Hofstede); De buik van Popov en de Bush van Molle: ontwikkelingen in de journalistieke fotografie (A. Ribbens); Van matglas tot netvlies (P. Mertz); De blijde onthoofding: de passies van een portretfotograaf (P. Mechanicus); Illegale fotografie 1940-1945: realiteit, mise-en-scène of reconstructie (F. Bool); Fotografie en werkelijkheid: fotoboeken over de dekolonisatie van Indië (L. Zweers); Het bedrijfsfotoboek: 'een artistiek relatiegeschenk, meer dan een souvenir alleen' (M. Thijsen); De amateurs en de regels van de kunst: discussies over amateurfotografie tussen 1945 en 1975 (W. Oosterbaan Martinius); De kunst van het beschrijven voorbij: ontwikkelingen in de documentaire fotografie (F. Gierstberg); Foto's als grondstof: de onontkoombare digitalisering van de fotografie (W. Oosterbaan Martinius); Kroniek foto-auteursrecht (R. Vecht); Een leven lang op de loer liggen (H. Aarsman)
ISBN 90-5515-056-8; prijs f 49,50

De kunstmatige kloof: een empirisch-theoretisch onderzoek naar het bestaan van een duale structuur van het podiumkunstenveld in Nederland, Boekmanstudies, 1995. 73 blz. (M. van der Blij)
ISBN 90-6650-044-1; prijs f 15,- (incl. 6% btw)

Verzamelstaat: het collectiebeleid van Nederlandse musea voor moderne kunst, Boekmanstudies, 1995. 61 blz. (red. I. van Hamersveld)
ISBN 90-6650-045-X; prijs f 15,- (incl. 6% btw)

1994

Handleiding publieksonderzoek culturele instellingen, Boekmanstudies, 1994. 110 blz. (H. Ganzeboom en L. Ranshuysen)
ISBN 90-6650-040-9
(uitverkocht)

De Matinee op de vrije zaterdag 1961-1993, Boekmanstudies, 1994. 135 blz. (M. van der Meer en H. Nottrot)
ISBN 90-6650-041-7; prijs f 30,- (incl. 6% btw)

Internationalisering van de Nederlandse kunst en cultuur: literatuurlijst, Boekmanstudies, 1994. 138 blz. (I. van den Berg en Y. Kleekamp)
ISBN 90-6650-042-5; prijs f 20,- (incl. 6% btw)

Danswerkplaatsen, een nieuw profiel: onderzoeksrapport inzake de functie en plaats van danswerkplaatsen in het vrije dansveld, Boekmanstudies, 1994, 78 blz. (Y. Zellerer)
ISBN 90-6650-043-3; prijs f 25,- (incl. 6% btw)

Gatt, the arts and cultural exchange between the United States and Europe: conference folder 20th and 21st of October, 1994, Boekman Foundation/Departments of Leisure Studies and Sociology, Tilburg University, 1994. 127 pp. (M. van Elteren, A. van Hemel, H. Mommaas) (uitverkocht)

Rechtwijzer voor auteurs: contract, fiscus en beleid rond schrijven en vertalen, Sdu Uitgeverij Koninginnegracht, 1994. 248 blz. (red. L. Hesselink)
Auteursrecht van schrijvers, bewerkers en vertalers (N. van Lingen); De honderd hardnekkigste vragen over de literaire uitgeverij: een selectie (M. Asscher); Uitgavecontracten (P.B. Hugenholtz); Het boek in andere vormen: het boek op het toneel (E.J. Arkenbout); Het boek op televisie en in de bioscoop (C.P.A. Holierhoek); Het gesproken boek (C.G.A. van Wijk); Het boek op de elektronische snelweg, interview met Willem Velthoven, hoofdredacteur van *Mediamatic* (L. Hesselink); Leenrecht (H. Verdaasdonk); Het Nederlandse letterenbeleid (F. de Glas); Het Vlaamse letterenbeleid (M. Reynebeau); Rechtsbescherming in de letteren (L. Hesselink); Inkomsten en fiscus (C.P.A. Holierhoek); De georganiseerde auteur en zijn sociale positie (C.P.A. Holierhoek)
ISBN 90-12-08136-X; prijs f 39,90

1993

Art museums and the price of success: an international comparison: the United States, the United Kingdom and the Netherlands, with a contribution giving the German perspective: proceedings of the museum conference held at the Rijksmuseum Amsterdam on 10 and 11 December 1992 organized by the Boekman Foundation Amsterdam, 1993. 163 pp. (eds T. Gubbels and A. van Hemel)
Chronic crisis in a cultural institution (V.L. Zolberg); Citizens or consumers (J.N. Wood); The public interest in the art museum's public (J.M.D. Schuster); Giving people what they want (E. Hooper-Greenhill); Art museums and the price of democratization in post-Thatcher Britain (P. Jenkinson); Vision in action (J. Spalding); Whose museum is it, anyway? (F. Lubbers); What museums, what success? (P. van Mensch); The museum ambience (H. van Os); The inflation of the new (J. Vaessen); The German art museums in a European perspective (E. Beaucamp); The quality of success and the price of quality (V.L. Zolberg)
ISBN 90-6650-037-9; prijs f 30,-

Sociaal-democratie, kunst, politiek: beschouwingen over een sociaal-democratisch kunstbeleid, Wiardi Beckman Stichting/Boekmanstichting, 1993. 106 blz. (samenst. en red.: H. van Dulken en P. Kalma)
Sociaal-democratische cultuurpolitiek in een marktliberaal tijdperk (H. Blokland); Cultuurparticipatie (H. d'Ancona); Mislukte cultuurspreiding? (H. van Os); In een dual bestel redt de kunst zich wel (C. Smithuijsen); Massakunst en elitecultuur

(P. Schnabel); Kunst is oorlog (T. Beckers); Splitting the difference (R. Laermans); De PvdA en de 'kijkcijfers die nooit liegen' (P. Kalma en S. Piersma)
ISBN 90-6650-038-7; prijs f 15,-

Kunst, kroniek en parlement 91-93, Boekmanstichting, 1993. 242 blz. (onder red. van T. Gubbels en C. Smithuijsen)

Kunst, bestuur en wetgeving: enige aspecten van de Wet op het specifiek cultuurbeleid (T. Pronk); De kunsten in het parlement 1991-1993 (S. Hoogervorst); Kroniek, kunst en beleid: de parlementaire jaren 1991-1993 (S. Hoogervorst)
ISBN 90-6650-039-5; prijs f 25,-

Eerste bedrijf: overheid, beeldende kunst en bedrijfsleven in Assen en Dordrecht, Boekmanstichting, 1993. 105 blz. (A. van Hemel en G.J. van Wijngaarden)
prijs f 20,-

Kunst en beleid in Nederland 6, Boekmanstichting/Van Gennep, 1993. 243 blz. (onder red. van F. van den Burg (eindred.), H. van Dulken, B. van Heerikhuizen, J. Kassies, W. Oosterbaan Martinius en C. Smithuijsen)

Beelden om nooit te vergeten: monumenten ter nagedachtenis aan de Tweede Wereldoorlog in Amsterdam 1945-1991 (B. Stigter); Weri man! een studie naar de hiphop-cultuur in Nederland (M. Wermuth); Het Texas-project en het Nederlandse buitenlands cultureel beleid (R. Veltman); De rijksoverheid en de architectuur na 1945 (D. Bergvelt en H. van Rossum); Letterkundige: beroep of roeping? De Vereniging van letterkundigen 1905-1945 (S. Hoogervorst)
ISBN 90-6012-954-7; prijs f 34,50

1992

Hoe vrij is kunst? Onderdrukking, censuur en andere beperkingen aan de vrijheid van expressie, Cramwinckel i.o.v. het Instituut voor Informatierecht van de Universiteit van Amsterdam en de Boekmanstichting, 1992. 96 blz. (onder red. van T. Pronk en G.A.I. Schuijt)

De vrijheid van de kunst als onderdeel van de grondrechtelijke communicatievrijheid in het licht van de EVRM (E.A. Alkema); Beeldenstorm: de vrijheid en onvrijheid van de beeldende kunst (E.J. Dommering); Over verdenking: de overheid en het theater (T.A. Schiphof); Dichters liegen de waarheid ofwel: staan schrijvers boven de wet? (G.A.I. Schuijt) Intermezzo: Entartete Musik — ontaarde muziek (W. Herbers); Filmkeuring en confessionele dominantie (J.H.J. van den Heuvel); Auteursrechtelijke grenzen aan de vrijheid van de beeldende kunstenaar (J.J.C. Kabel); De grondwet als culturele opdrachtgever (T. Pronk)
ISBN 90-71894-339; prijs f 35,-

Nederlandse muziek en orkesten: 5 oktober 1992: reader,

Boekmanstichting/Donemus/Contactorgaan van Nederlandse Orkesten/Genootschap van Nederlandse Componisten, 1992. Ongepagineerd.

Reader bij de Studiedag Nederlandse muziek en orkesten. (niet verkrijgbaar bij de Boekmanstichting)

Art museums and the price of success: an international comparison: The United States, the United Kingdom and the Netherlands; conference folder,

Boekmanstichting, 1992. 210 pp. (contrib. bij I. van Hamersveld en T. Gubbels; D. Schomaker, J. Reijseger; general editor: I. van Hamersveld)

(uitverkocht)

Kunst, kroniek en parlement 89-91, Boekmanstichting, 1992. 167 blz. (onder red. van T. Gubbels)

Kunst en kaders: betrekkingen tussen sociaal-democratie en kunst (C. Smithuijsen); De kunsten in het parlement 1989-1991 (S. Hoogervorst); Kroniek kunst en beleid: de parlementaire jaren 1989-1991 (T. Pronk en J. Verwey)

ISBN 90-6650-036-0; prijs f 20,-

Kwaliteit op krediet: de Rentesubsidieregeling kunstaankopen 1984-1990,

Boekmanstichting, 1992. 85 blz. (T. Gubbels). (uitverkocht)

1991

Vorm & functie: esthetiek van sociale relaties, 1991. 30 blz. (A.M. Bevers) Rede, uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar op het vakgebied van de Kunst- en Cultuurwetenschappen aan de Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen van de Erasmus Universiteit te Rotterdam, op vrijdag 19 april 1991

ISBN 90-6650-035-2; prijs f 15,-

Herengracht 415: 100 jaar geloof, wetenschap & cultuur, Boekmanstichting, 1991. 74 blz. (K. Jongbloed)

Geïllustreerde uitgave over het Amsterdamse grachtenpand Herengracht 415, waar de Boekmanstichting momenteel is gevestigd.

ISBN 90-6650-034-4; prijs f 30,-

Kunstenstad in delen: Amsterdams kunstbeleid na de binnengemeentelijke decentralisatie, Boekmanstichting, 1991. 95 blz. (D. Elshout en A. van Hemel)

ISBN 90-6650-033-6; prijs f 20,-

Kunst en beleid in Nederland 5, Boekmanstichting/Van Gennep, 1991. 271 blz.

(onder red. van F. van den Burg, H. van Dulken (eindred.), B. van Heerikhuizen, J. Kassies, W. Oosterbaan Martinus en C. Smithuijsen)

Opkomst en ondergang van videokunst in Nederland (P. Terreehorst); Beeldende kunst en auteursrecht (J.J.C. Kabel); Toneelcensuur in Nederland (Tj. Schiphof); De Nul-beweging; illusieeloos idealisme: een studie naar de opkomst van een kunstenaarsgroepering binnen het moderne kunstenaarschap (J. Wilbrink); Een vloek en een zegen: de katholieken en film in Nederland tot 1940 (P. Slot)
ISBN 90-6012-871-0; prijs f 32,50

Klankrechtwijzer: muziek en recht, Sdu Uitgeverij Koninginnegracht, 1991. 174 blz. (onder red. van T. Pronk)

De componist als 'fait social' (K. Boehmer); Het muziekauteursrecht (R. du Bois); Een kookboek is nog geen maaltijd: bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten en omroeporganisaties (R. Stuyt); Muziek in opdracht (M.R. de Zwaan); Jazz en geïmproviseerde muziek (W. van Manen); Het muziekkuitgavecontract (H.J.W. Eijkelenboom); Het mechanisch reproductierecht (S.C. Brandsteder); Muziekpiraterij (D. Peepkorn); Het kopiëren van muziek gaat niet voor niks (R. Stuyt); De overheid en muziek (P. van Moort); Popmuziek en auteursrecht (M.T.M. Koedooder); Plagiaat in de muziek (P.R.C. Solleveld); Merchandising van musici en muziek (W.J.M. Diekman); Zit er muziek in Europa 1992? (M. Verhoef en A. van Vliet)
ISBN 90-12-06236-5; prijs f 32,50

1990

Kunst en beleid in Nederland 4, Boekmanstichting/Van Gennep, 1990. 216 blz. (onder red. van F. van den Burg, H. van Dulken (eindred.), B. van Heerikhuizen, J. Kassies, W. Oosterbaan Martinius en C. Smithuijsen)
Stadsvernieuwing als overheidskunst (G. Anderiesen en A. Reijndorp); Muscalisering van de cultuur: het museum als geheugen (D. Elshout); Filmvoorziening in Nederland 1945-1950 (J. de Haan); De Unesco-conventie van 1970, illegale kunsthandel en de bescherming van het cultureel erfgoed (T. Pronk); Sandberg, tussen Stedelijk en Stadhuis (P. Rorink); Drachten, een cultureel portret (O. Valkman)
ISBN 90-6012-853-2; prijs f 34,50

Kunst, kroniek en parlement 86-89, Boekmanstichting, 1990. 265 blz. (onder red. van T. Gubbels)
Op naar de volgende afspraak: L.C. Brinkman, minister van cultuur 1982-1989 (C. Smithuijsen); De kunsten in het parlement 1986-1989 (S. Hoogervorst); Kroniek kunst en beleid: de parlementaire jaren 1986-1989 (T. Pronk)
ISBN 90-6650-029-9; prijs f 25,-

Buitenlands cultureel beleid: Nederland en zijn culturele betrekkingen: literatuurlijst, Boekmanstichting, 1990. 127 blz. (T. Pronk)
ISBN 90-6650-031-X; prijs f 15,-

Kwaliteit te koop: een evaluatie van de Tijdelijke Aankoopsubsidieregeling Moderne Beeldende Kunst ten behoeve van Musea 1984-1987, Boekmanstichting, 1990.

112 blz. (T. Gubbels)

ISBN 90-6650-027-1; prijs f 15,-

Prijzen gerangschikt: een internationaal vergelijkend onderzoek naar toegangsprijzen voor podiumkunsten seizoen 1989/90, Boekmanstichting, 1990.

92 blz. (D. Elshout)

ISBN 90-6650-028-X; prijs f 15,-

De hulpbehoevende mecenas: particulier initiatief, overheid en cultuur, 1940-1990, Boekmanstichting/Walburg Pers, 1990. 352 blz. (onder red. van C.B. Smithuijsen)

Het gelukkige bezit van twee heel oude, kapitaalcrachtige freules: steun van particulieren en overheid aan de letteren in Nederland sinds 1945 (K. Bruin); Aandelen in onsterfelijkheid: museaal mecenaat, particulier initiatief en overheid (B. Kempers); Het spel en de knikkers: particuliere zorg, overheid en podiumkunst na 1945 (T. Bevers en E. Hitters); Bundeling van kracht en kennis: particuliere cultuurzorg en monumentenbescherming 1940-1990 (S. Hietbrink); Gedeelde zorg: slotbeschouwing over particulier initiatief, overheid en cultuur in Nederland (C. Smithuijsen)

ISBN 90-6011-709-3; prijs f 39,50

Kunst en staat: teksten 1981-1985 van Abram de Swaan over kunst en cultuur, waaronder 'Kwaliteit is klasse' en interviews met prof.dr. A. de Swaan en ir. Th. Quené, Boekmanstichting/Universiteit van Amsterdam, vakgroep Culturele Studies, 1990. 70 blz.

ISBN 90-6650-030-1; prijs f 10,-

Kunst en overheid: beleid en praktijk: inleidende teksten, herziene uitgave, Boekmanstichting, 1990. 326 blz. (samenst. en red. I. van den Berg en S. de Sitter)

ISBN 90-6650-032-8

(uitverkocht)

1989

Culturele coëxistentie: een integrale benadering van buitenlandse cultureel beleid, met een voorw. van J.L. Heldring, Boekmanstichting, 1989. 150 blz. (M. Mourik)

ISBN 90-6650-026-3; prijs f 20,-

Het leven als leerschool: portret van Emanuel Boekman 1889-1940,

Boekmanstichting/Van Gennep, 1989. 176 blz. (onder red. van H. van Dulken en T. Jansen; met een voorw. van E. van Thijn).

De teerling is geworpen (J. Polak); De nuchterheid van het getal (R. Cohen); Emanuel Boekman en de sociaal-democratie (F. de Jong Edz.); Emanuel Boekman en

de gemeentepolitiek (G. Borrie); 'Kunst en cultuur in een vreeschelijken tijd als de onze' (T. Jansen); Openbare cultuur en privatisering (C. Smithuijsen); Diverse teksten over kunst en cultuur (E. Boekman); Bibliografie van dr. E. Boekman (M. van der Tweel)

ISBN 90-6012-820-6; prijs f 34,50

Overheid en kunst in Nederland, derde druk van het proefschrift van dr. E. Boekman uit 1939, Boekmanstichting/Van Gennep, 1989. 222 blz.

ISBN 90-6012-821-4; prijs f 34,50

(uitsluitend bij de Boekmanstichting verkrijgbaar)

Daar ga je toch niet heen? Een oriënterende studie over jongeren en de gevestigde kunst, Boekmanstichting/Raad voor het Jeugdbeleid, 1989. 81 blz. (M. de Waal)

(uitverkocht)

Directies, collecties en commissies: aankoopbeleid van vijftien musea en de Rijksdienst Beeldende Kunst, Boekmanstichting, 1989. 118 blz. (T. Gubbels)

ISBN 90-6650-025-5; prijs f 15,-

Principe versus pragmatisme: dans- en mimebeleid in Nederland, Boekmanstichting, 1989. 38 blz. (F. Cannegieter)

ISBN 90-6650-024-7; prijs f 10,-

*Extracts from the
Annual Report 1998*

Board and personnel

Board

Housing

In 1998 the long-term lease we held for number 415, Herengracht expired. Since 1978 the Boekman Foundation has rented this house on one of Amsterdam's central canals from a foundation in The Hague. But in 1998 this foundation decided to sell most of its property in Amsterdam, and consequently gave notice to the Boekman Foundation. A decision had to be made quickly: should we move, or should we make an effort to remain on the Herengracht? And if we chose the latter, then the board of the Boekman Foundation should try to buy the house. A move was a serious consideration, because for some time the Foundation had been experiencing a sense of spatial confinement. But from a practical, business management and certainly financial point of view, it made sense to buy. Mid November, with the support of the Ministry of Education, Culture and Science we made an offer acceptable to the owners, and on 16 December the Boekman Foundation became the owner of Herengracht number 415. The board set up a committee of director and staff, to consider more effective use of the available space. This should consider not only all the recently acquired office and computer equipment, but also the fact that the premises was proposed for the national list of protected historic monuments.

Documentation Centre for European Cultural Policy

A preliminary plan was launched in the spring, to set up a European Documentation Centre for Cultural Policy. This would combine documentation, research and library facilities, and would accomplish two ends. First, a modest range of major titles dealing with European cultural policy would be given a prominent place on the bookshelves. This is important, in view of the growing demand from many countries for information on this topic. Second, a network of permanent partner-documentation centres would be run from the Boekman Foundation. Catalogues from these partners, creating a 'virtual' library, would be available for reference via Internet. Interest in such a system had been voiced among sister organizations in Vienna and Turin. It was decided that in 1999 the board would assess the viability of the plan for a European Documentation Centre for Cultural Policy and also consider whether to include the project in the policy plan for the years 2001-2005. Later in 1998 possibilities arose to create a thesaurus for cultural policy — with financial assistance from the Ministry of Education, Culture and Science. This could be used both in the Netherlands and in other EU countries, and constitutes another step forward in the implementation of the Documentation Centre plan.

Members of the board

Spring 1998 saw the termination of Frieda van Diepen's function as cultural representative for the Province of North Holland. She decided at the same time to resign various other committee functions. The board respected her decision and

began scouting for a successor. In the course of the years they appointed Marga Kool, cultural representative for the Province of Drenthe, as Ms Van Diepen's successor.

At the close of 1998 Cees Brekelmans's six year term of office on the board expired. Brekelmans — at that time alderman for Culture in the city of Deventer — joined the board in 1993. At the same time he became a member of the executive committee. He contributed to the work of the Boekman Foundation in a variety of ways. His speech in 1998 on the subject of art vandalism was an important statement on the topic, delivered during a presentation dealing with art in the public space. This was a ceremony celebrating the winner of the annual *Trouw-Boekman Essay Prize 1996*, this year Christian van 't Hof. Towards the end of 1998 a successor to Brekelmans was found but for procedural reasons could not be appointed before the New Year.

The board met five times during 1998, sometimes as board of directors and sometimes in the function of executive committee. In the months of June and November there was regular contact between the executive committee and the Ministry of Education, Culture and Science.

On 31 December 1998 the board was composed as follows:

Executive committee

Dr Eng. Th. Quené, *chair*;

Drs C. Brekelmans, *deputy chair, representing the Association of Dutch Municipalities*;

Dr E. van Eijck van Heslinga, *treasurer, representing the Dutch Museum Society*.

Board

Drs S. Sakko, *representing the National Coordinating Committee for the Protection of Monuments and Historic Buildings*;

Ms M. Kool, *representing the Inter-provincial Consultation on Welfare*;

Drs F. Diepenbrock, *representing the Federation of Dutch Trade Unions (Kunstenbond FNV)*;

Drs J. Verduyn Lunel, *representing the Federation of Artists' Associations*;

Drs A. Nicolai (Dutch Master of Law), *representing the Cultural Council*;

Prof. P.B. Boorsma, *representing the Association of Collaborating Dutch Universities (Dutch: VSNU)*.

Personnel

Work streams in on several fronts, persuading the board to appoint two extra staff members until the end of December 2000. In the library Mirjam Vogel took up a half-time job, while Cathy Brickwood is working 40 percent, joining the small team

who deal with international projects. André Nuchelmans, who works in the library, was released for one day a week to help as applications manager. He is in charge of the operation of the new computer program used in the library, called Adlib, and for deputizing when the systems manager George de Bruin, is away. Working hours of librarian Jack van der Leden were reduced from 100 percent to 80 percent. Difficulties with child minders forced Marianne Barnier-Spee of the secretarial staff, to work one day less. Elly Harms-Andrea agreed to increase her workload from 40 to 60 percent.

In the summer Linus Hesselink told us he had accepted the post of editor in chief of the Lawyers' Bulletin (*Advocatenblad*), a publication of Sdu. While on the staff of the Boekman Foundation Hesselink had supervised the series titled *Signposts*, brought out by Sdu Publishers. He also edited the *Boekmancahier* and was the foundation's in-house consultant on legal matters. It was decided not to fill his place immediately with a new staff member. There was a reshuffling of tasks among the existing staff. The final editing of the *Boekmancahier* would be contracted out, to solve the problem of work overload. Based on previous good experience with them, it was decided to employ the firm Word Watchers (correction and editing).

At the end of November Niki van der Wielen began her maternity leave. On 6 November, together with the Netherlands Architecture Institute, the Boekman Foundation held a study day on museum architecture at which we officially said goodbye to Jan Vaessen, who has held the Boekman Chair for Research into the Sociology of Art at the University of Amsterdam since September 1995. On 1 September Renée Steenberghe left us, to conclude her research on art collectors in the Netherlands, sponsored by the Artimo Foundation. Her research is supervised by professor Bram Kempers of the University of Amsterdam, and will lead to a PhD degree.

Personnel

as on 31 December 1998

director: Drs C. Smithuijsen (100 percent)

staff: Ms C. Brickwood (40 percent); drs H. van Dulken (80 percent); drs T. Gubbels (60 percent); Ms I. van Hamersveld (80 percent); drs A. van Hemel (80 percent); drs S. Hoogervorst (100 percent); drs N. van der Wielen (100 percent)
library: Ms J. Dekker-Retel (40 percent); drs J. van der Leden (80 percent); Ms M. Lindhout (70 percent); drs A. Nuchelmans (70 percent); Ms M. Vogel (50 percent)

systems manager: G. de Bruin (80 percent); drs A. Nuchelmans (20 percent)

secretaries office: Ms M. Barnier-Spee (40 percent); Ms E. Harms-Andrea (60 percent); Ms M. van Splunter (100 percent).

The Library

The Collection and Acquisitions

On 31 December 1998 the library had 25,097 volumes and 47,798 titles. The number of magazine and journal titles was 1,064. The four diskettes listing acquisitions contain a total of 2,321 acquisitions with commentary. The number of subscribers to this *Aanwinstendisk* fluctuates very little. In December 1998 there were 218 subscribers. In 1998 the acquisitions could also be accessed via the Boekman website. During the course of the year it had a growing number of visitors.

Library Use

In 1998 5,086 publications were borrowed by 1,543 external readers. The total number of items borrowed, including by Boekman staff, was 5,557. A clearer impression of how much the library is used is given by the statistics collected since July 1998. The number of visitors is counted twice a day. Over that six-month period about 544 people studied in the library for a considerable length of time. These visitors consulted in total 427 journals, 660 books and 445 folders/leaflets. In 1999 all the visitors to the library will be counted, in order to gain a clearer picture of the use made of these rooms.

Library Catalogue

1998 saw the change-over — previously announced — to a new make of software. The whole system was converted to a special library program called Adlib. The conversion of large files is always a tricky business. Happily, there were only minor hitches. There is still a lot to be done before the various authorization lists are harmonized and the thesaurus is expanded. This is being dealt with slowly but surely. Adlib's search function is an improvement on that in the old system — to the delight of users. The search system, developed from Windows, is user-friendly. The library staff followed special courses adapted to teach the usage and applications of Adlib.

The Boekmancahier

The *Boekmancahier* (Boekman Notebook) is a quarterly publication presenting a Dutch-Flemish forum with international outreach, concerned with the arts, research and policy. It brings the fields of study and research, public administration, and the various cultural sectors, in touch with each other. In this, its tenth year of issue, the magazine concentrated chiefly on the cultural industry, popular culture and cultural heritage. Frank van Ree published on the over-simplification of the past by film and TV, whereupon his arguments were taken up and replied to in detail by Chris van Tol and Chris Vos (*Boekmancahier* 35 and 37). Rüdiger Wischenbart outlined the challenges to the European book industry (*Boekmancahier* 35). The (pathetically low) income of jazz musicians was the subject of an article by Anne-Marie Oostveen, and the task of the professor of pop music was discussed by Stine Jensen (*Boekmancahier* 37 and 38). On the topic of our cultural heritage Koen Brams and Dirk Pültau examined the acquisition and collections policy of Flemish museums for contemporary art. Jean Bourgeois and Ignace Bourgeois sent out a cry of help for the fast-disappearing archeological heritage of Flanders, while Wim Scholten urged European fellow museum consultants to increase their levels of professionalism, and Hans van der Linde put the case for cultural heritage education at schools (*Boekmancahier* 35, 36, 37 and 38). Other up-to-date topics were also to be found, of both national and European interest, such as the salaries of Dutch orchestral players; the debate on world culture whereby supranational organizations such as UNESCO and the Council of Europe are making efforts to place art and culture on the political agenda; dance in Flanders; new media; cultural participation; the stage and all it stands for; the phenomenon European Cultural Capital — with recommendations for Rotterdam and Brussels which in the years 2001 and 2004 respectively have been chosen to be the cultural capital cities of Europe.

Columns

The leaders and contributions to the column called *Tegendraads* (meaning: In Opposition) were backed up by further articles in various columns. There were book reviews, announcements of interesting books about to appear, and congress reports. There were critical discussions on such topics as the European film industry, and film policy, which were tested for their scientific validity, the book industry was fully reviewed, as was pop music. Pieces were also written on museums of technology, museum education, the buying policy of the Rijksmuseum in the 19th century, and the archival sources in the Dutch soil.

As an extra service for readers, Marike Lindhout, on the staff of the Boekman Library, systemized all the national reports from the Council of Europe. Requested by the Council, the EU countries evaluated their national cultural policy. These were then assessed by a European committee of experts who drew up their own report (*Boekmancahier* 35).

Comings and Goings

Various changes were made to the *Boekmancahier* over the year, particularly to its appearance. So that it wouldn't look so much like a book it was made less dense, particularly by introducing illustrative material. Seven to eight illustrations were included per number, not as pictures to accompany a text, but as independent visual features. The following were selected: video stills from the computer installation *Ludwig* by Martin Veldhoen (number 35); a historical impression of dance in Holland (number 36); grand old people from the Dutch postwar jazz scene (number 37); and a study of the possibilities and characteristics of textile, by fashion designer Hil Driessen (number 37). The visual editing was by Ineke van Hamersveld. Another newie was the column World Wide Web (*Boekmancahier* 37). The Internet is an indispensable source of information for the arts and culture sector, and this column discusses websites relevant for policy or art-sociological research. It offers a virtual library and provides references to relevant literature, or art and cultural bodies. The first instalment gave an overview of relevant websites for popular music: from jazz, rock and pop to country, folk and world music. The sites mentioned were also offered as links for three months on the Boekman Foundation website. Another 'Going' was the demise of the column *Kroniek* (Chronicle) — containing a selection of recent developments in policy, research and in the field; and the column *Onderzoek* (Research) containing summaries of ongoing research projects. Both columns are moved to the Boekman website, where they can be found under, respectively, *Kroniek*, and *Onderzoek*, and where *CRIE* (*Cultural Research In Europe*) is also to be found. One last note: the Education column (*Onderwijs*) changed its name in number 36, and has become *Scripties* (Theses).

The Staff

The magazine is designed by Hannie Pijnappels and the lay-out and overall production is by Arie den Dulk of Bureau Tekstueel. The copy is edited by Pieter Conijn, and the summaries in English are translated by Wendie Shaffer of Shaffer's English. The *Boekmancahier* is printed by Krips of Meppel.

The board of editors for 1998 consisted of four external and five internal members, being the econometrist Mars Cramer, the sociologists Bart Hofstede and Hans Mommaas, and the historian Iris Steen. Iris, who lives in Flanders, has the particular task of being abreast of developments in Flemish policy and research in the fields of art and culture, and of acquiring articles on these subjects. On behalf of the Boekman Foundation the following were on the editorial board: Ineke van Hamersveld (editor in chief), Annemoon van Hemel and Linus Hesselink (editors), Sanne Hoogervorst (books), and Niki van der Wielen. The editorial secretary was Mies van Splunter. After the publication of number 37 Linus Hesselink left us for a job as editor in chief elsewhere.

Further members of the editorial team are Jack van der Leden, Marike Lindhout and André Nuchelmans.

The editorial advisory board consists of Els Baeten (Flemish Theatre Institute), Ton Bevers (Erasmus University Rotterdam), Bram Kempers (University of Amsterdam), Carry van Lakerveld (Culture & Context), Jan Vaessen (Netherlands Open-Air Museum and University of Amsterdam), with Greetje van den Bergh (Inspector of Education) in the chair. In accordance with the regulations laid down in the statutes of the editorial board, they have presented their assessment of the magazine in its eighth year of issue (that is, 1997) to the board of the Boekman Foundation. During the year Bram Kempers, Jan Vaessen and Greetje van den Bergh retired from the editorial council. Their places will be filled in 1999.

Cultural tourism

On 9 April in Amsterdam's historic Weigh-house a Study Afternoon was held on the topic of Cultural Tourism. The Study Day arose at the suggestion of the ministry of Education, Culture and Science, department of Cultural Heritage. The ministry approached the Boekman Foundation with a request to help organize the Study Day. So on 9 April ideas, difficulties, suggestions and aspirations were placed on the table. Two cultural-historical 'cases' were presented. Ms van Diepen-Oost introduced a discussion on the project for the West Frisian ring dyke, which is an enterprise aimed at attracting tourism in the north of the Province of Holland. It grew into a network of linked cultural activities in the region. Then Baron Beelaerts van Blokland presented a report on the project 'The Historic Heart of Holland: the Province of Utrecht.' Among other things this project included making a survey of the so-called theme years, which included the possibility for historic buildings and places of cultural interest throughout the Province of Utrecht to place themselves on the list. The chief goal of this working method is to strengthen the infrastructure of cultural tourism in the region in question.

The cultural-historical cases presented were accompanied by commentaries from three referees. Dr Hans Mommaas, on the staff of the University of Tilburg, set the presentations in a context of possible management goals; Dr Gerard Rooijakkers, on the staff of Amsterdam's Meertens Institute, emphasized the changing tastes of the tourist (who is usually also interested in culture); Stephen Hodes, from the organization and consultancy agency LA Group Leisure and Art Consulting, lined up the various goals that presently coexist in tourism and cultural policy.

Following the introduction, the approximately sixty participants were divided into groups, and formulated their various solutions to the problems presented. This produced a list of possibilities ranging from the managerial to the practical, that would improve the returns in cultural tourism. The Study Day ended with a meal together.

The committee preparing the agenda consisted of Drs Wim Bloemberg, Drs Riet de Leeuw and Drs Dick van der Neut from the ministry of Education, Culture and Science; Els van Eijck van Heslinga, acting director of the Dutch Maritime Museum in Amsterdam and committee member of the Boekman Foundation; Cas Smithuijsen, Niki van der Wielen and later Annemoon van Hemel, staff of the Boekman Foundation. After the Study Day the planning committee decided to organize another such event at which experts from abroad would speak about various projects and refer to their experiences with cultural tourism in their countries. This meeting was held on 25 February 1999. In 1998 Annemoon van Hemel joined the planning committee, taking over from Niki van der Wilen, who was on maternity leave from the end of the year.

Privatization and Culture

On 17 December 1998 the first copy of *Privatization and Culture: Experiences in the Arts, Heritage and Cultural Industries in Europe* was presented to Rick van der Ploeg, state secretary for the Ministry of Education, Culture and Science. The book contains edited versions of the lectures given in June 1997 during the conference jointly organized by the Boekman Foundation, the University of Twente and Circle (Cultural Information and Research Centres Liaison in Europe). The subject of the conference was: Privatization/Désétatisation and Culture: Limitations or Opportunities for Cultural Development in Europe?

The speakers at the conference were given ample time to convert their spoken text into written form. They were assisted in this by an expert editorial team consisting of professor Peter Boorsma of the University of Twente, and Annemoon van Hemel and Niki van der Wielen, both staff at the Boekman Foundation. Furthermore, new authors were asked to contribute on subjects that had not been fully dealt with at the conference. In the search for these experts we made use of various network organizations such as Circle and the Association for Cultural Economics. In some cases we decided not to include a lecture if it did not reach a sufficient international standard. Thus we ensured a wide-ranging and scholarly study of the following question: to what extent has the process of privatization that has so fundamentally changed social-economic life throughout Europe since the 1980s, also affected the cultural sector? Is this influence positive or negative?

The process of privatization has had both positive and negative effects on the development of organized culture. With the growth of more parties involved in economic traffic, the state monopoly of cultural production came to an end — which signified a complete reversal of affairs, particularly in the former Soviet lands. At the same time these countries, with the removal of state subsidies, saw a great increase in the commercialization of culture. Those art forms that had traditionally represented in some way the national identity, now came under considerable pressure. The new winds blew most forcefully across the regions of the culture industry, the broadcasting stations, and the printed media. But other areas were also affected by change: theatre, drama and in particular Italian opera; and the museums (a sector where the Netherlands with its policy of independently-run museums plays a leading role). Here new approaches can be registered that at least in part result from socio-economic developments at the macro-level.

Possibly the major contribution of this book is that it bridges general theoretical information about privatization processes and empirical knowledge about the cultural system. The Boekman Foundation has made grateful use of the University of Twente's (in particular professor Boorsma's) expertise on the subject of privatization. This expertise has been combined most convincingly with many different authors' practical experience in the cultural realm. This has enriched the cultural debate, adding a theoretical dimension, while at the same time the theory of privatization has

been expanded by empirical studies in the cultural sector. The fact that Kluwer Academic Publishers has accepted the publication and distribution of this book should be regarded as a triumph for the Boekman Foundation.

International contacts

Circle

The year 1998 was an uneventful one for Circle. The conference planned for Warsaw on the topic of cultural diplomacy in Europe didn't materialize due to lack of financial backing. It was moved forward to June 1999 and — for organizational reasons — relocated to Cracow. The Boekman Foundation was asked to recommend a speaker to represent the Netherlands on policy development with reference to international cultural relations and cultural treaties/agreements. Peter Mulder, head of the department of International Cultural Policy at the Ministry of Education, Culture and Science agreed to speak on the topic.

The board of Circle met twice. In Stockholm at the beginning of April they discussed plans for the conference on international diplomacy. The topic was also broached concerning the Council of Europe's need to have up-to-date information about the national cultural policy in the various European countries. The Council considered asking for suggestions (using a system of competitive bids) about setting up a compendium for information on cultural policy. The German research agency EricArts (European Research Institute for Comparative Policy and the Arts) was invited to flesh out the proposal they had sent in and to test it out.

There was a second meeting in Strasbourg in early December. It was decided to allow the public to become members of Circle. The statutes which had been passed in Amsterdam in February of that year made this step possible. One of the committee members of Circle and its general secretary, Eduard Delgado, informed the meeting that it was no longer possible to accommodate Circle in his office of Interarts in Barcelona. So it was decided to move the secretariat temporarily to Amsterdam and place Diane Dodd in charge, who at that time was carrying out the same work for Interarts. It was seen as an excellent temporary solution to settle this task on the Boekman Foundation, in the person of Cas Smithuijsen, who was also treasurer of Circle.

Resources for Cultural Policy in Europe (Recap)

Plans were made in 1998 to set up Recap, a cooperative system of European documentation centres dealing with cultural policy. The aims are to exchange information and documentation, to improve cooperation between leading documentation centres in various European countries, to develop expertise regarding making available documentation systems, and making them accessible to the interested public. To improve the system whereby documents are exchanged, a start was made on compiling a thesaurus which can be translated and used by partner organizations. Talks were held with ArtLab in Turin on possibilities of cooperation; other potential partners were and are being sought. The project will continue in

1999. Project leader: Cathy Brickwood, in consultation with Cas Smithuijsen, Sanne Hoogervorst, Marike Lindhout and Niki van der Wielen.

Cultural Research In Europe (CRIE)

CRIE is an international network of researchers that was set up by the Boekman Foundation in 1995. In 1998 their homepage was expanded and brought up-to-date on the Boekman Foundation's website (<http://www.boekman.nl>). CRIE provides an overview of ongoing and recently completed research in the field of art and cultural policy in Europe.

International functions

Truus Gubbels was a member of the International Sociological Association; she followed the activities of *Research Committee 37*, that deals with the sociology of art and culture.

Ineke van Hamersveld was a member of EricArts, European Research Institute for Comparative Policy and the Arts. As such she was involved in the project 'Women in Arts and Media Professions.' This is a European comparative study financed by the European Commission and the federal German ministry for Women's Issues. The aims of the study were to collect and exchange material dealing with women in arts and media professions and with European cooperation between various organizations, to support networks, initiatives and experts, to develop examples of 'good practices', and to summon interest at management level for equal opportunities for men and women.

At the request of EricArts, Ineke van Hamersveld has completely revised the Dutch contribution to the *Handbook of Cultural Affairs*. The book contains information about the major government departments and bodies, about institutions and funds, listed according to the relevant cultural sector. All the countries that are members of the Council of Europe have contributed a national overview. EricArts coordinated the activities and edited the texts, at the request of Circle.

Frank van Puffelen was on the executive board of the Association for Cultural Economics until September 1998, and continues on the editing board of its publication, the *Journal of Cultural Economics*.

Cas Smithuijsen was treasurer of Circle, the European network of research and documentation centres dealing with cultural matters,

Niki van der Wielen was membership coordinator of Circle, Cultural Information and Research Centres Liaison in Europe.

Publications — a selection

Aanwinstendisk (diskette listing library acquisitions)

All the library's latest acquisitions are published on a diskette, once a quarter. The diskette contains about 500 titles, referring to the arts and culture, related policy and research. The database can also be accessed via Internet: <http://www.boekman.nl>. Annual cost for subscription: NLG 20; subscribers to the *Boekmancahier* pay NLG 10 per annum.

Boekmancahier (The Boekman Notebook)

The Boekman Foundation has been publishing its own quarterly since 1989: the *Boekmancahier: kwartaalschrift voor kunst, onderzoek en beleid* (the Boekman Notebook). The *Boekmancahier*, is a Dutch-Flemish platform for readers involved in policy making or research, for journalists, students, teachers and all those interested in the arts and culture. The articles deal with research work, government policy and the many cultural bodies, and are written and edited to be accessible to a wide readership. All articles are accompanied by a summary in English.

ISBN 0925-0239; annual subscription: NLG 55 (students, student assistants, and research assistants); NLG 80 (non-students); NLG 110 (public organizations); NLG 19.50 (per copy).

Subscribers to the *Boekmancahier* (Boekman Notebook) may also have the floppy disk listing library acquisitions (the *Aanwinstendisk*) sent to them, for NLG 10 per annum.

Privatization and culture: experiences in the arts, heritage and cultural industries in Europe. 1998, 223 pp. (eds P. B. Boorsma, A. van Hemel and N. van der Wielen) (Circle Publications; 10)

This book is a pioneer venture, confronting fables with facts on privatization in the field of culture. It focuses on European experiences in the performing arts (theatre and opera), heritage (museums and built heritage) and cultural industries (film and television broadcasting and the book industry). The result is an up-to-date insight into privatization in the cultural sector and its consequences for cultural policy and development in Europe.

ISBN 0-7923-8409-1; 0-7923-8408-3 (p); price NLG 185 (hardback), NLG 85 (paperback). To order this book, please contact the Kluwer Academic Publishers site (<http://www.wkap.nl/>). The paperback will be available in May 1999.

Privatization/Désétatisation and culture: limitations or opportunities for cultural development in Europe?: conference reader for the Circle Round Table, 11-14 June, 1997, Boekman Foundation/Twente University, 1997. 174 pp. (eds A. van Hemel and N. van der Wielen)

Part 1: introduction and literature on privatization/désétatisation; part 2: programme and contributions; part 3: national reports: answers to a questionnaire from 23 European countries; with an introduction by C. Smithuijsen)
price NLG 20 (excl. postage and handling)

Trading culture: Gatt, European cultural policies and the transatlantic market, Boekman Foundation. 1996. 192 pp. (eds A. van Hemel, H. Mommaas and C. Smithuijsen)

The politics of culture and world trade (H. Mommaas); Gatt and culture: a view from France (M. Palmer); Economic aspects of cultural exchange (A. Klammer); Resistance and transformation: Europe's response to American mass culture (R. Pells); Displacing culture: transnational culture, regional elites, and the challenge to national cinema (W. Uricchio); The complex debate on audiovisual policy (A. van Hemel); Should we worry about America? (P. Schlesinger); Transatlantic TV flow: another look at cultural cost-accounting (D. McQuail); World trade and the restructuring of German television (P. Ludes); Advertising: the commodification of American icons (R. Kroes); Intra- and international identities in American popular music (P. Maultsby); Does music cross boundaries? (S. Frith); Museum culture and the threat to national identity in the age of the Gatt (V. Zolberg); The outlines of a transatlantic cultural system (C. Smithuijsen); The treaties: General Agreements on Tariffs and Trade (A. van Hemel)
ISBN 90-6650-046-8; price NLG 30 (excl. postage and handling)

Cultural Research In Europe 1996, Boekman Foundation/Circle, 1996. Part 1, book, 227 pp., Part 2, diskette. (eds I. van Hamersveld and N. van der Wielen)
ISBN 90-6650-049-2; price NLG 39 (excl. postage and handling)

Art museums and the price of success: an international comparison: the United States, the United Kingdom and the Netherlands, with a contribution giving the German perspective: proceedings of the museum conference held at the Rijksmuseum Amsterdam on 10 and 11 December 1992 organized by the Boekman Foundation Amsterdam, 1993. 163 pp. (eds T. Gubbels and A. van Hemel)
Chronic crisis in a cultural institution (V.L. Zolberg); Citizens or consumers (J.N. Wood); The public interest in the art museum's public (J.M.D. Schuster); Giving people what they want (E. Hooper-Greenhill); Art museums and the price of democratization in post-Thatcher Britain (P. Jenkinson); Vision in action (J. Spalding); Whose museum is it, anyway? (F. Lubbers); What museums, what success? (P. van Mensch); The museum ambience (H. van Os); The inflation of the new (J. Vaessen); The German art museums in a European perspective (E. Beaucamp); The quality of success and the price of quality (V.L. Zolberg)
ISBN 90-6650-037-9; price NLG 30 (excl. postage and handling)